

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ, 1844.

[ΑΡΙΘ. 96.]

ΠΕΡΙ ΖΗΛΟΥΤΥΙΑΣ.

Ἡ ΖΗΛΟΥΤΥΙΑ εἶναι ἀλγεινόν τι αἰσθημα, προερχόμενον ἐκ τοῦ φόβου ὅτι δὲν ἀγαπάται τις ἐξίσου παρὰ τοῦ ὑποκειμένου, ὅπερ αὐτὸς ἐξ ὀλοκλήρου ἀγαπᾷ. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ἐσωτερικὰ ἡμῶν πάθη τε καὶ κλίσεις μένουσι διαπαντὸς κεκρυμμένα καὶ ἀόρατα, εἶναι τῶν ἀδυνάτων νὰ ἰαθῇ ὁ ζηλότυπος καθ' ὀλοκληρίαν ἀπὸ τὰς ὑποψίας του. Εὐτυχῆς, ἂν μὲν ἡ ἀμφίβολου μόνον καὶ ἀβέβαιος· εὐχάριστόν τινα πληροφορίαν καὶ πεποιθήσιν οὐδέποτε δύναται νὰ λάβῃ· ὥστε αἱ ἐξετάσεις αὐτοῦ ἐπιτυγχάνουσι μάλιστα, ὅπταν οὐδὲν ἀνακαλύπτωσιν. Ἡ ἡδονή του προέρχεται ἐκ τῆς ἀποτυχίας, καὶ δαπανᾷ τὸν βίον καταδιώκων μυστικόν, ὅπερ ἐξαφανίζει τὴν εὐδαιμονίαν του, ἐὰν τύχῃ νὰ τὸ εὔρῃ.

Ἐνθερμος ἔρως εἶναι πάντοτε ἰσχυρόν συστατικόν τοῦ πάθους τούτου· καθότι ἡ αὐτὴ ἀγάπη, ἥτις διερεθίζει τὸν πόθον τοῦ ζηλοτύπου, καὶ παριστᾷ τὴν ἀγαπωμένην τὸσον ὡραίαν εἰς τὴν φαντασίαν του, κάμνει αὐτὸν νὰ πιστεύῃ ὅτι καὶ εἰς ἄλλους ἐξάπτει τὸ αὐτὸ πάθος, καὶ εἰς ἅπαντας φαίνεται ἐπίσης ἐρασμία. Ὅθεν, ἐπειδὴ ἡ ζηλοτυπία προέρχεται ἐξ ὑπερβολικοῦ ἔρωτος, ὁ ζηλότυπος μεγάλως δυσανασχετεῖ ἐὰν ἡ ἐρωμένη δὲν ἀντερᾷ ἐπίσης. Αἱ θερμώταται διαβεβαιώσεις, ἡ γλυκυτάτη καὶ τρυφερωτάτη ὑπόκλισις, ἀδυνατοῦν νὰ εὐχαριστήσωσιν, ὅπταν δὲν ἡμεθα πεπεισμένοι ὅτι ἡ ἀγάπη εἶναι πραγματικὴ, καὶ ἡ εὐχάριστος ἀμοιβαία. Ὁ ζηλότυπος ἐπιθυμεῖ νὰ εἶναι πρὸς τὴν ἀγαπωμένην ὡσεὶ θεός. Θέλει αὐτὸς μόνον νὰ τέρπῃ τὰς αἰσθήσεις της, εἰς αὐτὸν μόνον νὰ περιστρέφωσιν οἱ διαλογισμοὶ της· καὶ ὀργίζεται ἐὰν τι θαυμάζῃ, ἐὰν εἰς τι ἀλλάγηται, ἐκτὸς εἰς ἑαυτόν.

Ἡ νόσος τοῦ ζηλοτύπου εἶναι τὸσον κακοήθους φύσεως, ὥστε τὰ πάντα συντείνουσιν εἰς χειροτέρευσιν αὐτῆς. Ἡ ψυχρὰ διαγωγὴ τὸν καταδασανίζει, καὶ ἐρμηνεύεται ὡς ἀπόδειξις ἀποστροφῆς καὶ ἀδιαφορίας· ἡ τρυφερὰ πάλιν διεγείρει τὰς ὑποψίας του, καὶ φαίνεται ὡς ὑπόκρισις καὶ τέχνασμα. Ἐὰν μὲν

ἦναι ἰλαρὰ ἢ ἀγαπωμένη, πρέπει νὰ συλλογίζεται περὶ τινος ἄλλου· ἐὰν δὲ σκυθρωπῇ, βεβαίως συλλογίζεται περὶ ἑαυτοῦ. Ἐν συντομίᾳ, δὲν ὑπάρχει λέξις ἢ χειρονομία τὸσον ἀσήμαντος, ὥστε νὰ μὴ δώσῃ αὐτῷ νέαν λαβὴν, νὰ μὴ ἐξάψῃ τὰς ὑποψίας του, καὶ νὰ μὴ ὀδηγήσῃ τὴν φαντασίαν του εἰς νέας ἀνακαλύψεις·— τῶντι, στοχαζόμενοι τὰ ἀποτελέσματα τοῦ πάθους του, ἠθέλομεν νομίσειν ὅτι προήρχετο ἐκ πεπαλαιωμένου μίσους μᾶλλον ἢ ἐξ ὑπερβολικοῦ ἔρωτος· βέβαιον εἶναι, ὅτι οὐδεὶς ὑπόκειται εἰς τοσαύτην ἀνησυχίαν καὶ ἐνόχλησιν, εἰς ἔσθην ἢ ἐν ὑποψίᾳ σύζυγος, ἐξαιρουμένου πάντοτε τοῦ ζηλοτύπου ἀνδρός.

Ἄλλὰ τὸ μέγα δυστύχημα τοῦ πάθους τούτου εἶναι ὅτι φυσικὰ τείνει εἰς τὸν ἀπολλοτριώσῃ τὴν καρδίαν, τὴν ὁποίαν τοσοῦτον πάσχει νὰ ἐφελκύσῃ· αὐτὸ δὲ συμβαίνει διὰ τὰ δύο ταῦτα αἰτία· διότι ὁ ζηλότυπος περιορίζει παραπολὺ τὰς λέξεις καὶ πράξεις τῆς ὑποπτουμένης, καὶ συγχρόνως δεικνύει ὅτι δὲν ἔχει περὶ αὐτῆς ἐντιμὸν ὑπόληψιν· ἀμφοτέρω δὲ ἰσχυρῶς παρακινουῦσιν εἰς ἀποστροφὴν.

Πλὴν τοῦτο δὲν εἶναι τὸ χειρίστον ἀποτέλεσμα τῆς ζηλοτυπίας· πολλάκις ἐπισύρει κατόπιν αὐτῆς δεινότερας συνεπειάς, καὶ ὠθεῖ τὴν ἐν ὑποψίᾳ εἰς τὴν πρᾶξιν αὐτῶν ἐκεῖνων τῶν ἐγκλημάτων, ἅτινα τοσοῦτον φοβεῖται ὁ ζηλότυπος. Φυσικώτατον εἶναι εἰς τὴν κακομένην καὶ ἀδίκως ἐπιπληττομένην νὰ εὐρίσκη στενὸν τινα φίλον, ὅστις ν' ἀκούῃ τὰ παράπονά της, νὰ συλλυπητῇ τὰ πάθη της, καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ μαλακύνῃ καὶ καταπραΰνῃ τὰς κρυφίας μνησικακίας της. Προσέτι δὲ, ἡ ζηλοτυπία πολλάκις βάλλει εἰς τὸν νοῦν τῆς γυναικὸς κακὸν τι, ὅπερ ἴσως ποτὲ ἀλλέως δὲν ἤθελε συλλογισθῇ, καὶ πληροῖ τὴν φαντασίαν της ἀπὸ τοιαύτην ἀπαίσιόν ἰδέαν, ὁποία, προϊόντος τοῦ χρόνου, καταντᾷ συνήθως, διεγείρει πόθον, καὶ ἀπεκδύεται τῆς αἰσχύνης καὶ τῆς φρίκης, ἥτις κατὰ πρῶτον τὴν περιέβαλλε. Καὶ δὲν εἶναι θαῦμα ἐὰν ἡ ἀδίκως ὑποφέρουσα τὴν ἀνυποληψίαν τοῦ ἀνδρός της, ἀποφασίσῃ νὰ δώσῃ αὐτῷ δίκαιον λόγον διὰ τὰς ὑποψίας του, καὶ νὰ χα-

ρῆ τοῦλάχιστον τὴν ἡδονὴν τοῦ ἐγκλήματος, ἀρῶν ἤδη ὑπόκειται εἰς τὴν ἐξ αὐτοῦ ἀτιμίαν. Τοιοῦτοι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἦσαν οἱ στοχασμοί, οἵτινες διεύθυνον τὸν σοφὸν Σειράχ νὰ συμβουλευσῇ, « Μὴ ζήλου γυναῖκα τοῦ κόλπου σου, μηδὲ διδάξης ἐπὶ σεαυτὸν παιδείαν πονηράν. »

Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων βασάνων ἅτινα ἐπιφέρει τὸ πάθος τοῦτο, παρατηρητέον ἐνταῦθα ὅτι οὐδεὶς θρηγεῖ πικρότερον καὶ εἰλικρινέστερον τοῦ ζηλοτύπου ἀνδρὸς, ὁπότεν διὰ τοῦ θανάτου ἀφαιρεθῆ ἢ τὴν ζηλοτυπίαν αὐτοῦ παροξύνασα. Τότε ὁ ἔρως αὐτοῦ μανιωδῶς ἐκρήγγυται, καὶ ἀποβάλλει ὅλα τὰ μίγματα τῆς ὑποψίας, ἅτινα ἐφραττον καὶ κατέπνιγον αὐτὸν πρότερον. Τὰ ὠραία μέρη τοῦ χαρακτήρος τῆς ἐπιπολάζουσιν εἰς τὴν μνήμην τοῦ ζηλοτύπου ἀνδρὸς, καὶ ἐπιπλήττουσιν αὐτὸν διὰ τὴν κακὴν μεταχειρίσιν τοῦ ποτὲ εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἀξιεράστου πλάσματος, ὅλαι δ' αἰ μικραὶ ἀτέλειαι, αἵτινες πρότερον ἐτάραττον αὐτὸν τοσοῦτον, ἐξαλείφονται τῆς μνήμης του, καὶ δὲν ἀναφαίνονται πλέον.

Ἐρρέθη πολλάκις, ὅτι ἡ ζηλοτυπία ριζόνηται βαθύτερον εἰς τοὺς ἐρωτικῶς διατεθειμένους· ἐκ τούτων δὲ τρεῖς τάξεις εὐρίσκομεν, αἵτινες μᾶλλον ὑπ' αὐτῆς κυριεύονται.

Οἱ πρῶτοι εἶναι οἱ συναισθητόμενοι ὅτι ἔχουσιν ἐλάττωμά τι, οἷον ἀδυναμίαν, γῆρας, δυσειδίαν, ἀμάθειαν, καὶ τὰ παραπλήσια. Οὗτοι τόσον καλῶς γνωρίζουσι τὴν ἑλλειψίν των, ὥστε δὲν ἐμποροῦν νὰ πιστεύσωσιν ὅτι ἀληθῶς ἀγαπῶνται· καὶ τόσον ὀλίγη ὑπόληψιν ἔχουσιν εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀξίαν, ὥστε πᾶσα πρὸς αὐτοὺς πόθου ἐνδειξίς τοὺς κάμνει νὰ ἐντρέπωνται, καὶ φαίνεται ὡς σκῶμμα καὶ ἐμπαιγμός. Ἐμβαίνουν εἰς ὑπόψιν ἄμα κυττάξωσιν εἰς κάτοπτρον, καὶ κόπτονται τὰ ἠπατά των ὀσάκις ἰδῶσι ρυτίδα. Εὐμορφος νέος ἀμέσως τοὺς τρομάζει, καὶ πᾶν ὅ,τι φαίνεται νεανικόν ἢ εὐθυμον φέρει εἰς τὸν νοῦν αὐτῶν τὰς συζύγους των.

Ἡ δευτέρα τάξις τῶν εἰς τὸ πάθος τοῦτο ὑποκειμένων εἶναι οἱ πανούργον, προφυλακτικὴν, καὶ δυσπιστον ἔχοντες διαθέσιν. Κατ' αὐτοὺς πᾶν βλέμμα ἔχει νόημα, καὶ πᾶν μειδίημα ὑποκρύπτει ἐπιβουλὴν· εἰς τὰς λέξεις καὶ τὰς πράξεις οἶδουσι νέαν σημασίαν, καὶ βασανίζονται ἀεὶποτε μετὰ φαντασίας ἰδικὰς των. Αὐτοὶ ἐν γένει, ὑποκριτικῶς διαάγοντες, φρονοῦσιν ὅτι καὶ τὰ τῶν ἄλλων κινήματα δὲν εἶναι ὅποια ἐξωτερικῶς φαίνονται· καὶ τῶν οἱ δοκησίσσοφοι οὗτοι βλέπουσιν ὀλιγώτερον παντὸς ἄλλου τὰ πράγματα ἐν τῇ φυσικῇ καὶ ἀληθεῖ αὐτῶν καταστάσει.

Ὅσα δὲ οἱ κύριοι οὗτοι φαντάζονται ὅτι γνωρίζουσιν περὶ γυναικῶν διὰ τῆς περινοίας των, ταῦτα

οἱ ἀτελεγεῖς καὶ κακοήθεις πιστεύουσιν ὅτι ἔμαθον ἐκ τῆς πείρας. Πολλάκις ἰδόντες τὸν ταλαίπωρον σύζυγον ἀποκοιμιζόμενον διὰ τεχνασμάτων, ἢ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐρεύνης του ἀποπλανώμενον καὶ χανόμενον ἐν λοξῇ τινι σκευωρίᾳ, ὑποπτεύουσι πάντοτε δολιότητα καὶ ἐπιβουλὴν εἰς πᾶσαν γυναικεῖαν πρᾶξιν· καὶ μάλιστα ὅπου βλέπωσιν ὁμοιότητα εἰς τὴν διαγωγὴν δύο ἀτόμων, φαντάζονται ὅτι προέρχεται ἐκ τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ εἰς ἀμφοτέρας. Οὗτοι λοιπὸν ἰσχυρῶς καταπιέζουσι τὴν ὑπόπτον, καταδιώκουσιν αὐτὴν ἐκ τοῦ πλησίον δι' ὅλων τῶν περιστροφῶν καὶ ἐλιγμῶν τῆς, καὶ πᾶσας τὰς διόδους ἀρίστα γνωρίζοντες, σπανίως ἀποπλανῶνται τοῦ σκοποῦ των. Αὐτοὶ, προσέτι, ἐσχαιτίθησαν καὶ οικειώθησαν μετὰ τοῦ κακοήθους μόνον μέρους τῶν γυναικῶν, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲν θαῦμα ἐὰν μέμψωνται ὅλας ἐξίσου, καὶ θεωρῶσιν ὅλον τὸ φύλον ὡς εἶδος πλάνων. Ἀλλὰ καὶ ἂν, λησμονοῦντες ὅλην τὴν πείραν αὐτῶν, καταπατήσωσι τὰς προλήψεις ταύτας, καὶ συλλάβωσιν εὐνοϊκὴν γνώμην ὑπὲρ τινων γυναικῶν, αἱ χαῦναι ὅμως ἐπιθυμίαι των διεγείρουσι νέας ὑποψίας ἀλλαχόθεν, καὶ κάμνουσιν αὐτοὺς νὰ πιστεύσωσιν ὅτι πᾶς ἀνὴρ ὑπόκειται εἰς τὰς μιὰς αὐτῶν ὀρέξεις.

Δὲν εἶναι ἀνάξιον σημειώσεως ἐνταῦθα ὅτι εἰς τὰς χώρας ἐκεῖνας ἐπικρατεῖ μᾶλλον ἢ ζηλοτυπία, αἵτινες κείνται πλησιέστερον εἰς τὴν τοῦ ἡλίου ἐπιρροήν· ὅσον δὲ ἀναβαίνει τις πρὸς ἄρκτον, ἐλαττοῦται μετὰ τῆς θερμότητος καὶ ἡ ζηλοτυπία, ἕως οὗ σβέννυται σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου ἐντὸς τοῦ πολιτικοῦ κύκλου.

Μετὰ τὴν φοβεράν ταύτην περιγραφὴν τῆς ζηλοτυπίας, καὶ τῶν εἰς αὐτὴν μᾶλλον ὑποκειμένων, ἤθελον εἶσθαι ὀρθοῦν νὰ δεῖξωμεν διὰ ποίων μέσων ἐμπορεῖ τὸ πάθος τοῦτο νὰ καταπραῖνηται, καὶ νὰ ἡσυχάζωσιν οἱ ὑπ' αὐτοῦ βασανιζόμενοι· ἀλλὰ περισσότερο νὰ ἐκταθῶμεν δὲν ἐπιτρέπουσι τὰ ὄριά μας· σημειωτέον μόνον, ὅτι ἄλλα μὲν ἐλαττώματα τοῦ ἀνδρὸς δὲν εἶναι τῆς γυναικὸς ἔργον νὰ περιεργάζεται, καὶ ὀφείλει, εἰ δυνατόν, νὰ μὴ τὰ βλέπη· τοῦτο ὅμως ἀπαιτεῖ τὴν ἰδιαιτέραν αὐτῆς παρατήρησιν, καὶ ἐξ αὐτῆς μόνον δύναται ἢ θεραπεία του νὰ κατορθωθῆ. Ἐχει δὲ καὶ τοῦτο νὰ τὴν ἐνθαρρύνῃ, ὅτι αἱ προσπάθειαι τῆς θέλουσιν εἶσθαι πάντοτε ἀρεσταί, καὶ θέλει εὐρίσκει τὴν πρὸς αὐτὴν ἀγάπην τοῦ συζύγου τῆς αὐξάνουσαν καθ' ὅσον αἱ ὑποψίαι καὶ ἀμφιβολίαι του ἐξαφανίζονται· διότι, ὡς εἶδομεν ἐξ ἀρχῆς, ὁ ἔρως εἶναι τοσοῦτον ἀναμειγμένος μετὰ τῆς ζηλοτυπίας, ὥστε ἀξίζει νὰ διαχωρισθῶσι.

Τὴν διατριβὴν ταύτην κλείω μετὰ τὸ ἐπόμενον περὶ

τοῦ Ἡρώδου καὶ τῆς Μαριάμνης διήγημα, ἐρανισθεὶς αὐτὸ ἐκ τοῦ Ἰωσήφου* ἐμπορεῖ δὲ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς παράδειγμα παντός σχεδὸν ὅ,τι δύναται περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης νὰ λεχθῆ.—

Ἡ Μαριάμνη εἶχεν ὅλα τὰ θέλγητρα, ὅσα ἡ ὠραιότης, ἡ εὐγένεια, ἡ εὐφυΐα, καὶ ἡ νεότης δύνανται νὰ παρέξωσιν εἰς γυναῖκα, καὶ ὁ Ἡρώδης ὄλον τὸν πόθον, ὅσον τοιαῦτα θέλγητρα ἰσχύουσι νὰ διεγείρωσιν εἰς θερμὴν καὶ ἐρωτικὴν διάθεσιν. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ ταύτης τῆς πρὸς τὴν Μαριάμνην ἀγάπης του, ἐθανάτωσε τὸν ἀδελφόν της, ὡς καὶ τὸν πατέρα της πρὸ ὀλίγων ἐτῶν. Ἡ βαρβαρότης τῆς πράξεως παρεστάθη εἰς τὸν Μάρκον Ἀντωνίου, ὅστις ἀμέσως ἐκάλεσε τὸν Ἡρώδη εἰς τὴν Αἴγυπτον, νὰ δώσῃ λόγον τοῦ ἐγκλήματος ἐφ' ᾧ κατηγορεῖτο. Τὴν πρόσκλησιν ἀπέδωκεν ὁ Ἡρώδης εἰς τὴν τοῦ Ἀντωνίου εὐνοίαν πρὸς τὴν Μαριάμνην, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐνεπιστεύθη αὐτὴν πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του εἰς τὴν φύλαξιν τοῦ θείου τοῦ Ἰωσήφ, μετὰ μυστικὰς διαταγὰς νὰ τὴν θανατώσῃ, ἐὰν ἤθελε τύχει καὶ αὐτὸς νὰ θανατωθῆ. Ὁ Ἰωσήφ οὗτος ὑπερευχαριστεῖτο μετὰ τὴν συναναστροφὴν τῆς Μαριάμνης, καὶ ἐπροσπάθει μετ' ὅλης τῆς τέχνης αὐτοῦ καὶ ῥητορικῆς νὰ παραστήσῃ τὸν πρὸς αὐτὴν ὑπερβολικὸν ἔρωτα τοῦ Ἡρώδου· ἀλλ' ἐπειδὴ εὗρισκεν αὐτὴν ἐπιφυλάξιν καὶ ἀπιστον, τὴν ἀνέφερον ἀπερισκέπτως, ὡς βέβαιον δεῖγμα τῆς ἀγάπης τοῦ κυρίου της, τὰς μυστικὰς διαταγὰς τὰς ἀφείλας εἰς τὴν ἀναχωρήσιν του, αἵτινες ἐναργῶς ἐδείκνυον, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Ἰωσήφ, ὅτι δὲν ἠδύνατο οὔτε νὰ ζήσῃ οὔτε ν' ἀποθάνῃ χωρὶς αὐτῆς. Τὸ βαρβαρικὸν τοῦτο δεῖγμα ἀγρίου παραλόγου πάθους διόλου ἀπέβαλε, πρὸς κειρὸν, τὰ ἐπιμένοντα εἰς τὴν ψυχὴν αὐτῆς μικρὰ φιλοστοργίας λείψανα πρὸς τὸν κύριόν της. Τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῆς τόσον ἐξ ὀλοκλήρου ἀπησχόλη ἡ σκληρότης τῶν διαταγῶν του, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ στοχασθῆ τὴν προξενήσαν αὐτὰς εὐνοίαν, καὶ διὰ τοῦτο παρίστανεν αὐτὸν εἰς τὴν φαντασίαν της ὑπὸ τὴν φοβεράν ἰδέαν φονέως μᾶλλον ἢ ἔραστοῦ.

Ὁ Ἡρώδης ἐπὶ τέλους, ἀθωωθείς καὶ ἀπολυθείς ὑπὸ τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου, ἐτάχυνεν οἴκαδε μετὰ θερματῆν ἀγάπην πρὸς τὴν Μαριάμνην· ἀλλὰ, πρὸ τῆς συνεντεύξεώς των, ἔπεσεν εἰς πολὺν τρόμον καὶ ἀνησυχίαν ἀκούσας τὴν μετὰ τοῦ θείου του συναναστροφὴν καὶ οικειότητα αὐτῆς ἐν διαστήματι τῆς ἀπουσίας του. Περὶ ταύτης λοιπὸν τῆς ὑποθέσεως ἐλάλησε πρῶτον εἰς τὴν Μαριάμνην, ἥτις οὐκ ὀλίγον

ἐδυσκολεύθη νὰ καθησυχάσῃ τὰς ὑποψίας του. Ἀλλὰ, τέλος, τόσον ἐπληροφόρηθη περὶ τῆς ἀθωότητος αὐτῆς, ὥστε ἀπὸ ἐπιπλήξεως καὶ ὀνειδισμῶν ἔπεσεν εἰς δάκρυα καὶ ἀσπασμούς. Ἀμφότεροι ἐδάκρουν τρυφερώτατα, καὶ ὁ Ἡρώδης ἠνέφεξε πρὸς αὐτὴν ὅλην τὴν ψυχὴν του, διαμαρτυρούμενος ἔρωτα καὶ σταθερότητα· ἐν τῷ μέσῳ δὲ ὅλων τῶν στεναγμῶν καὶ διαβεβαιώσεων, ἠρώτησεν αὐτὸν ἐκεῖνη, ἐὰν αἰ μυστικαὶ διαταγαί, τὰς ὁποίας ἀφῆκε παρὰ τῷ θεῷ αὐτοῦ Ἰωσήφ, ἦσαν ἀπόδειξις τοιοῦτου διαπύρου πάθους; Ὁ ζηλότυπος ἀναξ ἐξήφθη ἀμέσως εἰς τὴν αὐτὴν ἀπροσδόκητον ἐρώτησιν, καὶ ἐσυμπέρανεν ὅτι ὁ θεὸς του εἶχεν οἰκειωθῆν ὑπὲρ τὸ δέον μετ' αὐτῆς· εἶδε μὴ, οὐδέποτε ἤθελεν ἀνακαλύψει τοιοῦτο μυστικόν. Ἐν βραχυλογίᾳ, ἐθανάτωσε τὸν θεῖον, καὶ μετὰ πολλὰς δυσκολίας κατέπεισεν αὐτὸν νὰ φεισθῆ τῆς Μαριάμνης.

Μετὰ ταῦτα, ἀναγκασθεὶς καὶ δευτέρον νὰ ταξιδεύσῃ εἰς τὴν Αἴγυπτον, παρέδωκε τὴν κυρίαν του εἰς τὸν Σωτήριμον, μετὰ τὰς αὐτὰς μυστικὰς διαταγὰς τὰς ὁποίας πρότερον εἶχε δώσειν εἰς τὸν θεῖον, ἐὰν ἀπεικταῖον τι τὸν συνέβαιεν. Ἡ Μαριάμνη ἐν τῷ μεταξὺ ἐπὶ τοσοῦτον εἴλκυσε τὴν εὐνοίαν τοῦ Σωτήριμου διὰ τῶν φιλοδωρημάτων καὶ τῆς υποχρεωτικῆς συνομιλίας της, ὥστε καὶ οὗτος τὴν διεκείνωσε τὸ μυστικόν· ἀρῶν δὲ ἐπιστρέψας ὁ Ἡρώδης, ἔδραμε πρὸς αὐτὴν μετὰ ὅλας τὰς ἐκστάσεις τῆς χαρᾶς καὶ τοῦ ἔρωτος, τὸν ὑπεδέχθη ἐκεῖνη ψυχρῶς μετὰ στεναγμῶν καὶ δακρῶν, καὶ μετ' ὅλων τῶν σημείων ἀδιαφορίας καὶ ἀποστροφῆς. Ἡ ὑπόδοξή αὐτῆ τοσοῦτον ἠρέθισε τὴν ἀγανάκτησίν του, ὥστε βεβαίως τὴν ἐφόνευεν ἰδίαις χερσὶ, ἐὰν δὲν ἐφοβεῖτο μήπως δὲν ὑποφέρει τὸν χωρισμόν της. Δὲν παρήλθε πολὺς χρόνος, καὶ σφοδρὸς ἔρως πάλιν τὸν ἐκυρίουσεν· ὄθεν, καλέσας τὴν Μαριάμνην, ἐπροσπάθησε παντὶ τρόπῳ νὰ μαλακύνῃ καὶ συνδιαλλάξῃ αὐτὴν· ἀλλ' ἐκεῖνη ἀπεστρέφετο τοὺς ἀσπασμούς του, καὶ εἰς ὅλας τὰς φιλικὰς περιποιήσεις του ἀνταπέδιδε πικρὰ σκώμματα διὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς καὶ ἀδελφοῦ της. Ἡ διαγωγὴ αὕτη τοσοῦτον παρώξυνε τὸν Ἡρώδη, ὥστε μόλις ἐκρατήθη τοῦ νὰ κτυπήσῃ αὐτήν· κατὰ τὴν ἀκμὴν δὲ τῆς ἔριδος εἰσήλθον ψευδομάρτυρες προμηθευθέντες ὑπὸ τινων ἐχθρῶν τῆς Μαριάμνης, οἵτινες κατηγορήσαν αὐτὴν πρὸς τὸν βασιλέα ὅτι ἐσκόπευε νὰ τὸν φαρμακεύσῃ. Ὁ Ἡρώδης, προδιατεθειμένος εἰς ὅ,τι δῆποτε ἐναντίον της, διέταξεν ἀμέσως τὸν θεράποντά της νὰ ὑποβληθῆ εἰς βασανισμὸν· οὗτος, τὰ ἔσχατα ὑπομείνας, ὠμολόγησεν ὅτι τὴν πρὸς τὸν βασιλέα ἀποστροφὴν τῆς δεσποίνης του ἐπροξένησε λόγος τις διακοινωθείς αὐτῇ παρὰ τοῦ Σωτήριμου· ἀλλὰ περὶ σκοποῦ τινος

* Ἀρχαιολογία τῶν Ἰουδαίων, Βιβλ. ιε, Κεφ. 3, Τομ. 5, σ. 6, Κεφ. 7, Τομ. 1, 2, κλπ.

φαρμακώσεως εβεβαίωσεν ὅτι οὐδὲν ἐγνώριζεν. Ἡ ἔξιμολόγησις αὐτῆ ταχέως ἀπέβη θανατηφόρος εἰς τὸν Σώχημον, ὅστις ὑπέκειτο ἤδη εἰς τὰς αὐτὰς ὑποφίας καὶ τὴν αὐτὴν καταδίκην ὡς πρότερον ὁ Ἰωσήφ ἐπὶ παρομοίας περιστάσεως. Δὲν ἤρκεσθη ἕως εἰς τοῦτο ὁ Ἡρώδης· ἀλλὰ κατηγόρησεν αὐτὴν μετὰ πολλῆς σφοδρότητος ὅτι ἐπεβουλεύθη τὴν ζωὴν του, καὶ διὰ τῆς ἐπιβροῆς του παρὰ τοῖς δικασταῖς ἐνήργησε νὰ καταδικασθῇ καὶ νὰ θανατωθῇ δημοσίως. Ὁ Ἡρώδης μετ' οὐ πολὺ τῆς θανατώσεως αὐτῆς ἔπεσεν εἰς ζοφώδη μελαγχολίαν, ἀπεσύρθη ἐκ τῆς δημοσίου διαχειρίσεως τῶν πραγμάτων εἰς μονήρη δρυμὸν, καὶ παρεδόθη ἐκεῖ εἰς ὅλους τοὺς μαύρους διαλογισμοὺς, οἵτινες φυσικὰ προέρχονται ἐκ πάθους συνθέτου ἀπὸ ἔρωτα, ἔλεγχον συνειδήσεως, ἔλεος, καὶ ἀπελπισίαν. Μανιώδης κατήντησε διὰ τὴν Μαριάμνην του, ὥστε καὶ ἐπεκαλεῖτο αὐτὴν εἰς τὰς ὥρας τοῦ περισπασμοῦ του· κατὰ πάσαν δὲ πιθανότητα ἠθέλην ἀκολουθήσειν αὐτὴν εἰς τὸν τάφον, ἐὰν δὲν ἀπέσυρον τοὺς διαλογισμοὺς αὐτοῦ ἐκ τοῦ τῶσον θλιβεροῦ ἀντικειμένου δημόσιαι ταραχαί, αἵτινες τὰ μέγιστα τὸν ἠπειλοῦν.

Ἡ ΠΡΩΤΗ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ.

ΚΑΘ' ἥν ἡμέραν ὁ Νικόλαος ἀνέβη ἐπὶ τοῦ θρόνου, — διηγῆται ὁ Μαρκέσιος de Custine, ἐπίσημος Γάλλος περιηγητὴς, — ἐπανάστασις ἐξεβράγη ἐν τῷ στρατῷ τῆς πρωτεύουσας. Ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ἡ αυτοκρατορίσσα, ἅμα ἤκουσαν τὸ γεγονός, συγκατέβησαν μόνοι εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν ἀνακτόρων, καὶ γονυπετήσαντες εἰς τὸ θυσιαστήριον, ἔταξαν ἔμπροσθεν τοῦ Ὑψίστου ν' ἀπαθάνωσιν ὡς κυρίαρχοι, ἐὰν ἡ ἐπανάστασις δὲν κατεβάρυτο. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐγνώριζεν ὅτι τὸ πρᾶγμα ἦτο σπουδαῖον, καθότι ὁ ἀρχιεπίσκοπος μεγάλως προσπάθησας ἀπέτυχε νὰ κατευνάσῃ τοὺς στρατιώτας. Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ Νικόλαος ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ἐπορεύθη πρὸς τοὺς ἀνάρτας, καὶ κατέπληξεν αὐτοὺς διὰ τῆς παρουσίας καὶ τῆς γαληνίου ἐνεργείας τοῦ προσώπου του. Ὁ ἴδιος μὲ ἐξιστόρησε τὴν σκηνὴν ταύτην μὲ λέξεις, τὰς ὁποίας, κακῆ τύχῃ, δὲν δύναμαι ὅλας νὰ ἀνακαλέσω εἰς τὴν μνήμην.

«Μεγαλειότατε, παρετήρησεν ὁ Μαρκέσιος, ἐκ τῆς γενναίας πηγῆς ἐνισχύετο ἡ Ὑμετέρα Μεγαλειότης.»

«Οὐτε τί ἐλεγον, οὐτε τι ἔπραττον, ἐγνώριζον, εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ· ἦμην ἐμπνευσμένος.»

«Τοιαύτας ἐμπνεύσεις λαμβάνουσι μόνον οἱ ἄξιοι αὐτῶν.»

«Δὲν ἔκαμά τι ἕκτατον. Ἐπρόσταξα τοὺς στρατιώτας νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰς θέσεις των· καὶ τοῦ τάγματος διαβαίνοντος ἐνώπιόν μου, ἀνέκραξα, Ἐπιτῶν γονάτων σας! Ἀπαντες ὑπήκουσαν. Ἡ δύ-

ναμίς μου προήλθεν ἐκ τοῦ ὅτι εἶχον ἀπόφασιν τὸν θάνατον. Εὐγνωμονῶ διὰ τὴν ἐπιτυχίαν, δὲν ἐπαίρωμαι δι' αὐτὴν, διότι δὲν ἦτον ἀποτέλεσμα τῆς ἰκανότητός μου.»

Ὁ Νικόλαος, ἐξακολουθεῖ ὁ συγγραφεὺς, εἶναι ὁ Λοδοβίκος ΙΔ'. τῶν Σλαύων. Μάρτυρες αὐτόπται μ' εβεβαίωσαν, ὅτι ἐφάνετο ἀνυψούμενος κατὰ τὸ ἀνάστημα εἰς πᾶν βῆμά του πρὸς τοὺς στασιαστάς. Ἐγέμυθος, μελαγχολικός, καὶ λεπτός εἰς τὴν νεότητά του, ἐγένειεν ἥρωσ ἀφοῦ ἐκυριάρχησεν. Εἰς τῶν ἀναρτῶν ἐπλησίασε τετράκις νὰ τὸν φονεύσῃ, ἀλλὰ δειλιῶν ὠπισθοδρόμει. Εἶχον δώσειν εἰς τοὺς στρατιώτας νὰ ἐνοσήσωσιν ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος ἔρχεται νὰ ὑπερασπισθῇ τὰ δίκαιά του. Ἀνέκραζον δὲ Κωνσταντινουτίον (Σύνταγμα) διότι τοὺς εἶχον εἰπεῖ ὅτι δηλοῖ ἡ σύζυγος τοῦ Κωνσταντίνου. Ὁ Κωνσταντῖνος εἶχεν ἀποβάλλει τὸ στέμμα ἐξ ἀδυναμίας, καὶ ἐκ φόβου μὴ φαρμακευθῇ.

Τὸ ἐφεξῆς εἶναι τὸ ἐπιλοιπον τῆς συνδιαλέξεώς μας· «Ἀφοῦ ἡ στάσις κατευνάσθη, μεγαλειότατε, πρέπει νὰ ἐπανηλθετε εἰς τὰ ἀνάκτορα μ' αἰσθήματα πολὺ διαφορετικὰ ἐκείνων μετ' ὧν ἐξηλθετε, Εἴχετε ἤδη ὄχι μόνον ἐξασφαλίσαι τὸν ὑμέτερον θρόνον, ἀλλ' ἀποκτήσει τὸν θαυμασμόν τοῦ κόσμου, καὶ τὴν συμπάθειαν παντὸς ὕψηλοῦ νοός.»

«Παραπολὺ ἐπηνέβησαν, ὅσα τότε ἔπραξα.»

Ἐμαθον πρὸς τούτοις, ἀλλ' ὁ αὐτοκράτωρ δὲν μὲ τὸ εἶπεν, ὅτι ἐπιστρέψας πρὸς τὴν αυτοκρατορίσσαν, εἰρηκέν αὐτὴν πάσχουσαν ἀπὸ τὰ νεύρα, — ἀπὸ τρόμον τῆς κεφαλῆς, ὅστις ἀκόμη τὴν ἐνοχλεῖ ὅταν ἦναι ἀδύνατος. Ὁ ἴδιος αὐτοκράτωρ, μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ ἐρεθισμοῦ, περῶν ἀπηυδημένος εἰς τὰς ἀγκάλας ἐνός τῶν ὀπαδῶν του, «ὦ! ἐξεφώνησε, πῶς ἤρχισα νὰ βασιλεύω!»

ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΤΑ ΝΟΜΙΚΑ ΣΠΟΥΔΑΖΟΝΤΑΣ.

ΖΗΘΙ ὡς ἐρημίτης, ἐργάζου ὡς δοῦλος, μάνθιτε τὰ πάντα, ἀναγίνωσκε τοὺς ἀνθρώπους ὡς καὶ τὰ βιβλία, ἐμφανε εἰς πᾶσαν ὑπόθεσιν, φεύγε πᾶσαν ἡδονὴν, — ἕσον ἀναγνωσκεις, τὸ διπλοῦν σκέπτον, καὶ τὸ τριπλοῦν παρατήρει. Μιδεμίαν τέγγην ἢ ἐπιστήμην στοχάζου ἀναξίαν τῆς προσοχῆς σου· συνείθιζε νὰ ἐνεργῆς ὡς καὶ νὰ μελετᾷς, νὰ λαλῆς ὡς καὶ νὰ συλλογίζῃσαι· τὴν ἀνάγνωσιν στερέονε διὰ τῆς γυμνάσεως, τὴν δὲ γύμνασιν βελτίονε διὰ τῆς ἀναγνωσεως· ἐναποταμίευε εἰς τὸν νοῦν σου παντοδαπὰς γνώσεις, δὲν ἐξέουρεις πότε θέλουσι χρειασθῇ· ἔτι δὲ καὶ τὸ μὴ ὠφελιμον θέλει συντείνει πρὸς καλλοπισμὸν· ὅσον περὶ μεθόδων, κάμνε τὰς ἰδικὰς σου παραδέχου τὰς καταλληλοτέρας· ἢ πείρα θέλει εἰσθαι κατὰ τοῦτο ὁ ἄριστος διδάσκαλος. Δὲν ὑπάρχει βασιλικὴ τις λεωφόρος εἰς τὴν μάθησιν καὶ εἰς μόνον χρυσοῦς κανὼν, — ἐργάζου! ἐργάζου! ἐργάζου!

Ο ΡΑΣΣΕΛΑΣ.

[18ε Τόμ. ζ'. Σελ. 156-159, 165-168, 180-183. Τόμ. η'. Σελ. 518, 22-26, 38-40, 53-55, 77-79, 85-88, 102-104, 117-119, 135-139, 160-165, 165-170.]

ΚΕΦΑΛ. ΜΖ. Ἡ βασιλόπαις καὶ ἡ Πεκουᾶ ἐπισκέπτονται τὸν ἀστρονόμον.

Ἡ βασιλόπαις καὶ ἡ Πεκουᾶ, κατ' ἴδιαν συνδιαλεχθεῖσαι περὶ τοῦ ἀστρονόμου, ἐστοχάσθησαν τῶσον ἀξιαγάπητον καὶ τῶσον παράδοξον ἐνταυτῶ τὸν χαρακτήρα του, ὥστε δὲν ἠδύναντο νὰ εὐχαριστήσωσιν χωρὶς νὰ γνωρίσωσιν αὐτὸν ἐκ τοῦ πλησίον, καὶ παρεκάλεσαν τὸν Ἰμλακὸν νὰ εὖρη τρόπον νὰ φέρῃ αὐτὰς εἰς τὴν συναναστροφὴν του.

Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἦτον εὐκόλον· διότι τὸν φιλόσοφον οὐδέποτε εἶχον ἐπισκεφθῇ γυναῖκες, καίτοι δι-ατρίβοντα ἐν πόλει, ὅπου εὐρίσκοντο πολλοὶ Εὐρωπαιοὶ ἀκολουθοῦντες τὰ ἔθιμα τῶν ἰδίων αὐτῶν πατριδῶν, καὶ πολλοὶ ἀλλαχόθεν τοῦ κόσμου, οἵτινες διήγον ἐκεῖ ἐν Εὐρωπαϊκῇ ἐλευθερίᾳ. Αἱ κυριαὶ ὁμῶς ἐπέμενον, καὶ διάφορα σχέδια προετάθησαν εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ των. Μία τῶν προτάσεων ἦτο νὰ εἰσαχθῶσιν ὡς ξένοι ἄποροι, διότι πάντοτε εἰς τὰς τοιαύτας ἦτον εὐπρόσιτος ὁ φιλόσοφος· ἀλλὰ, μετὰ τινα σκέψιν, ἐφάνη ὅτι διὰ τοῦ τεχνάσματος τούτου δὲν ἠδύναντο νὰ γνωρισθῶσιν, ἐπειδὴ ἡ συνδιαλέξις των ἠθέλην εἶσθαι σύντομος, καὶ ἐπὶ τὸ λόγῳ τούτῳ δὲν ἠδύναντο συνεχῶς νὰ τὸν ἐνοχλήσωσιν. «Ἀυτὸ μὲν ἀληθεύει, εἶπεν ὁ Ρασσελάς· ἀλλ' ὑπάρχει ἔτι ἰσχυροτέρα ἐνστασις κατὰ τοιαύτης ὑποκρίσεως. Μ' ἐφάνη πάντοτε ἐγκλημα καθοσιώσεως ἐναντίον τοῦ ἀνθρώπινου γένους, νὰ κάμνη τις τὰς ἀρετὰς οἰουδήποτε μέσον τοῦ ἀπατᾶν αὐτὸν, εἴτε ἐπὶ μεγάλων εἴτε ἐπὶ μικρῶν περιστάσεων. Πᾶσα πλάνη ἀδυνατίζει τὴν ἐμπιστοσύνην, καὶ ψυχραίνει τὴν φιλανθρωπίαν. Ὅταν ἐννοήσῃ ὁ σοφὸς ὅτι δὲν εἶσαι ὅποια ἐφάνεσο, φυσικὰ θέλει ἀγανακτῆσαι καθὼ ἀπατηθεῖς ὑπὸ νοός εὐτελεστέρου τοῦ ἰδικοῦ του, καὶ ἴσως ἢ δυσπιστία, ἣν οὐδέποτε μετὰ ταῦτα δύναται ὀλωλὸς διόλου ν' ἀποβῆ· κατασιγάσῃ διαπαντός τὴν φωνὴν τῆς συμβουλῆς ἢ κλεῖσῃ τὴν χεῖρα τῆς ἐλεημοσύνης· καὶ ποῦ θέλεις εὖρεϊ σὺ τὴν δύναμιν ν' ἀποδώσῃς εἰς τὸν κόσμον τὰς ἀγαθοεργίας του, ἢ τὴν εἰρήνην εἰς ἑαυτόν;»

Εἰς ταῦτα οὐδεμίᾳ ἐγένειν ἀπάντησις, καὶ ὁ Ἰμλακὸς ἤρχισε νὰ ἐλπίζῃ ὅτι ἠθέλε παύσειν ἢ περιέργειά των· ἀλλὰ τὴν ἐπιούσαν εἶπε πρὸς αὐτὸν ἡ Πεκουᾶ, ὅτι εὖρηκε δικαίαν πρόφασιν νὰ ἐπισκέπτηται τὸν ἀστρονόμον, διότι ἠθέλε παρακαλέσειν αὐτὸν νὰ τὴν τελειοποιήσῃ εἰς τὸ μᾶθημα, τὰ πρῶτα στοιχεία τοῦ ὁποίου τὴν εἶχε παραδώσειν ὁ Ἄραψ· ἢ δὲ βασιλόπαις ἠδύνατο νὰ τὴν συνοδεύῃ, εἴτε ὡς συμ-

μαθήτρια, εἴτε ἐπειδὴ δὲν ἤρμιζεν εἰς γυναῖκα νὰ συγκράθῃται μετ' ἀνδρὸς μόνῃ. «Φοβοῦμαι, εἶπεν ὁ Ἰμλακὸς, ὅτι ταχέως θέλει βαρυνθῇ τὴν συντροφίαν σας· ἀνδρὲς προβεβηκότες εἰς τὰς γνώσεις δὲν ἀγαπῶσι νὰ ἐπαλαμβάνωσι τὰ στοιχεῖα τῆς τέχνης των· καὶ αὐτὰ δὲ τὰ στοιχεῖα, ὡς ἐκεῖνος θέλει σὲ τὰ παραδώσειν, ἀμυβιάλλω ἐὰν δύνασαι νὰ τὰ ἐννοῆς.» «Περὶ τούτου ἐγὼ θέλω φροντίσειν, εἶπεν ἡ Πεκουᾶ· σὲ παρακαλῶ μόνον νὰ μὲ εἰσάξῃς ἐκεῖ. Γνωρίζω ἴσως μᾶλλον παρ' ὅσον φαντάζεσθε· ὑποκλίνουσα δὲ πάντοτε εἰς τὴν γνώμην του, θέλω κάμειν αὐτὸν νὰ μὲ στοχάζηται ἐτι μᾶλλον προωδευμένην.»

Κατὰ συνέπειαν τῆς ἀποφάσεως ταύτης εἰδοποιήθη ὁ ἀστρονόμος ὅτι δέσποινά τις ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς περιδεύουσα εἰς ζήτησιν γνώσεων, εἶχεν ἀκούσει τὴν φήμην του, καὶ ἐπεθύμει νὰ γένῃ μαθήτριά του. Τὸ ἀσύνηθες τῆς προτάσεως διήγειρε καὶ τὴν ἐκπληξιν καὶ τὴν περιέργειαν αὐτοῦ· καὶ ἀφοῦ μετὰ σύντομον σκέψιν ἐκλινε νὰ τὴν ὑποδεχθῇ, ἦτον ἀνυπόμονος ἕως νὰ ἐξημερώσῃ ἢ ἐπαύριον.

Αἱ κυριαὶ ἐνεδύθησαν μεγαλοπρεπῶς, καὶ ὑπῆγαν μετὰ τοῦ Ἰμλάκου πρὸς τὸν ἀστρονόμον, ὅστις εὐηρεστήθη ἰδὼν ὑποκείμενα τοσοῦτον περιφανῆ μὲ σέβας εἰς αὐτὸν πλησιαζόντα. Ἐφάνη δὲ δειλὸς μὲν καὶ συνεσταλμένος κατὰ τὴν ἀντάλλαγὴν τῶν πρώτων φιλοφρονήσεων· ἀλλ' ἀφοῦ ἐκανονίσθη ἡ συνδιαλέξις, ἐνθυμήθη τὰς δυνάμεις του, καὶ ἐδικαίωσε τὸν παρὰ τοῦ Ἰμλάκου δοθέντα εἰς αὐτὸν χαρακτήρα. Ἐρωτήσας τὴν Πεκουᾶν πόθεν ἔλαβε κλίσην εἰς τὴν ἀστρονομίαν, ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ τὸν ἐξιστορήσῃ τὸ κατὰ τὴν πυραμίδα συμβεβηκός, καὶ τὰ περὶ τῆς δι-ατριβῆς αὐτῆς ἐν τῷ νησίῳ τοῦ Ἄραβος. Διηγήθη δὲ τὴν ἱστορίαν τῆς μετ' ἀφελείας καὶ κομφότητος, καὶ ὁ τρόπος αὐτῆς ἐγοήτευε τὴν καρδίαν του. Ἐστράφη ἔπειτα ὁ λόγος εἰς τὴν ἀστρονομίαν· ἡ Πεκουᾶ ἔκαμεν ἐπίδειξιν τῆς μαθησεώς της· ἐκεῖνος δ' ἐθαύμασεν αὐτὴν ὡς μεγαλοφυῆ, καὶ τὴν παρεκάλεσε νὰ μὴ παύσῃ τῆς σπουδῆς, ἣν εἶχεν ἀρχίσει τοσοῦτον ἐπιτυχῶς.

Ἦλθον πάλιν καὶ πάλιν, καὶ καθ' ἐκάστην ὑπεδέχτο αὐτὰς ἀσμενεστέρον. Ἐπροσπάθει δὲ νὰ τὰς διασκεδάξῃ, ὥστε νὰ παρατείνωσι τὰς ἐπισκέψεις των, καθότι οἱ διαλογισμοὶ του ἐφαιδρύνοντο ἐκ τῆς συναναστροφῆς των· τὰ νέφη τῆς μερίμνης βαθμηδὸν διεσκεδάζοντο, ἐνῆ κατεγίνετο εἰς τὸ ἠδύνειν αὐτάς, καὶ ἐλυπεῖτο ὁπότε, ἀπερχομένων ἐκεῖνων, ἀφίνετο εἰς τὴν παλαιάν του ἐνασχόλησιν τοῦ κωνοῦζιν τὰς ὥρας τοῦ ἑναιαυτοῦ.

Ἡ βασιλόπαις καὶ ἡ εὐνοουμένη της εἶχον ἤδη μῆνας κατὰ συνέχειαν ἀχροασθῇ τὰς ὁμιλίας τοῦ

σοφῶ ἀστρονόμου, καὶ οὐδένα λόγον ἠδυνήθησαν νὰ ἐπάρωσιν ἀπὸ τὸ στόμα του, ἐξ οὗ νὰ κρίνωσιν ἂν ἐπέμενεν, ἢ ὄχι, εἰς τὴν ἰδέαν τῆς ὑπερφυσικῆς ἐξουσίας του. Πολλάκις ἐπενόουν νὰ φέρωσιν αὐτὸν εἰς φανεράν δῆλωσιν· ἀλλ' εὐκόλως διέφευγεν ὅλας τὰς προσβολὰς των, καὶ ὅπως δὴποτε ἂν ἐστενοχώρουν αὐτὸν, εὗρισκε τρόπον νὰ καταφύγη εἰς ἄλλην τινὰ ὑπόθεσιν.

Καθ' ὅσον δὲ ἠύξανεν ἡ οἰκειότης των, προσεκάλουν αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἰμλακου, ὅπου τὸν ἀπέδιδον μέγιστον σέβας. Βαθυηδὸν ἤργησε νὰ εὐφραίνηται εἰς ἐπιγεύουσι ἡδονᾶς. Ἦρχετο ἑνωρίς, καὶ ἀπήρχετο ἀργά· ἐπροσπάθει νὰ συστήσῃ ἑαυτὸν διὰ συνεχῶν φιλοφρονήσεων καὶ ὑποκλινοῦς θεραπειᾶς, ἐκίνει τὴν περιέργειάν των πρὸς νέας τέχνας, ὥστε νὰ χρειάζωνται ἀκόμη τὴν βοήθειάν του, καὶ ὅσκις ἕκαμνον περιοδεῖαν τινὰ χάριν ἡδονῆς ἢ ἐξετάσεως, παρεκάλει νὰ τοὺς συνοδεύῃ.

Μακρὰν δὲ λαβόντες πείραν τῆς ἀκεραιότητος αὐτοῦ καὶ φρονήσεως, ἐπληροφορήθησαν, ὅτε βασιλόπαις καὶ ἡ αὐταδέλφη του, ὅτι ἠδύνατο ἀκινδύνως νὰ τὸν ἐμπιστευθῶσιν· καὶ διὰ νὰ μὴ πορισθῇ ψευδεῖς τινὰς ἐλπίδας ἐκ τῶν ἀποδομιῶν εἰς αὐτὸν περιποιήσεων, τὸν ἀνεκάλυψαν τὴν κατάστασιν των ὁμοῦ καὶ τὰς ἀφορμὰς τῆς ὁδοιπορίας των, καὶ ἐζήτησαν τὴν γνώμην του περὶ τοῦ προτιμοτέρου σταδίου τῆς ζωῆς.

Ἐκ τῶν διαφόρων θέσεων, ἃς τινὰς ἐξαπλόνη ἐνώπιον ὑμῶν ὁ κόσμος, ποῖαν νὰ προκρίνητε, εἶπεν ὁ σοφὸς, δὲν εἶμαι ἰκανὸς νὰ σᾶς διδάξω. Δύναμαι μόνον νὰ εἶπω ὅτι ἐγὼ κακῶς ἐκλεξα. Ἐπέρασά τὸν καιρὸν μου εἰς μελέτην ἀνευ πείρας· εἰς τὴν ἀπόκτησιν ἐπιστημῶν, αἵτινες, ὡς ἐπιτοπλεῖστον, δύνανται πλαγίως πῶς μόνον νὰ ὤφελήσωσιν τὴν ἀνθρωπότητα. Ἦγόρασα τὴν μάθησιν μὲ θυσίαν ὄλων τῶν κοινῶν τοῦ βίου ἀπολαύσεων· ἐστερήθη τὴν εὐφρόσυνον κομψότητα τῆς γυναικειᾶς συναναστροφῆς, καὶ τὰς ποθητάς σχέσεις τῆς οἰκητικῆς τρυφερότητος. Ἐάν ἡξιώθη προνομίων τινῶν ὑπὲρ ἄλλους λογίους, παρηκολούθει αὐτὰ ὁ φόβος καὶ ἡ ἀνησυχία· ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν προνομίων τούτων, οἰαδὴποτε καὶ ἂν ἦσαν, ἤρχισα ν' ἀμφιβάλλω, ἀφού πλείοτε μετὰ τοῦ κόσμου συναναστροφή ἐποίκιλε τοὺς διαλογισμούς μου. Μετὰ ὀλίγων ἡμερῶν τερπνάς διασκέδασεις, μοῦ ἐρχεται νὰ πιστεύω ὅτι αἱ ἐρευνᾶί μου ἐτελεύτησαν εἰς πλάνην, καὶ ὅτι ὑπέφερον πολλὰ, καὶ τὰ ὑπέφερον εἰς μάτην. »

Ὁ Ἰμλακος ὑπερεχάρη, ἰδὼν ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦ σοφοῦ διεβήθη τὴν πέριξ αὐτοῦ οὐμίχλην, καὶ ἀπεφάσισε νὰ τὸν ἐμποδίσῃ τῆς θεωρίας τῶν πλανητῶν, μέχρις οὗ λησμονήσῃ τὸ χρέος τοῦ κυβερνᾶν

αὐτοὺς, καὶ ἀναλάβῃ ὁ ὀρθὸς λόγος τὴν φυσικὴν ἐπιβρόχην του.

Ἐκτοτε ὁ ἀστρονόμος ἐγεινεν ἔτι οἰκειότερος, καὶ μετεῖχεν ὄλων τῶν ἐνασχολήσεων καὶ ἡδονῶν των· ἢ τοῦ Ῥασέλα δὲ δραστηριότης ὀλίγον ἄφηνεν αὐτοὺς εἰς ἀργίαν. Πάντοτε ἐμελλέ τι νὰ γένῃ· τὴν ἡμέραν ἑδαπάνων εἰς παρατηρήσεις, αἵτινες ἐπρομήθευον ὀμιλίαν κατὰ τὴν ἐσπέραν, τὴν δ' ἐσπέραν ἐκλείον σχεδιάζοντες τι διὰ τὴν ἐπαύριον.

Ὁ σοφὸς ὠμολόγησεν εἰς τὸν Ἰμλακον ὅτι, ἀφού ἀνεμίχθη εἰς τὴν εὐθυμον τοῦ κόσμου τύρβην, καὶ τερπναὶ διασκέδασεις ἐπησχόλησαν τὰς ὥρας του, ἐξηλείφετο βαθμηδὸν ἐκ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ ἡ πεποιθήσις ὅτι ἐξουσιάζει τὴν ἀτμοσφαίραν. Ἐάν, εἶπε, κατὰ τύχην ἀφελῶ μόνος ὀλίγας ὥρας, ὅρμᾳ εἰς τὴν ψυχὴν μου ἡ παλαιὰ ἰδέα, καὶ οἱ διαλογισμοὶ μου προσηλώνονται δι' ἀκαταμαχῆτου βίας· ἀλλὰ ταχέως ἀπαλλάττονται διὰ τῆς συνομιλίας τοῦ βασιλόπαιδος, καὶ ἀπολύονται πάραυτα ἅμα εἰσέλθῃ ἡ Πεκουᾶ. Εἶμαι ὡς ὁ τῶν φαντασμάτων ἔχων φόβον, ὅστις ἡσυχάζει μὲν εὐθύς ὅταν ἴδῃ τὸν λύχον, καὶ θαυμάζει διὰ τὸν ἐν τῷ σκότει τρόμον του· πλὴν, ἂν ὁ λύχνος σβεσθῇ, αἰσθάνεται πάλιν τὸν φόβον, ὅστις γνωρίζει ὅτι θέλει τοῦ παύσειν ἐν τῷ φωτί. Ἐνίοτε ὁμῶς φοβοῦμαι μήπως ζητῶ τὴν ἡσυχίαν μου δι' ἐγκληματικῆς ἀμελείας, καὶ ἐκουσίως λησμονῶ τὸ ἐμπιστευθῆναι μοι μέγα χρέος. Ἐάν χαριζόμενος εἰς ἑμαυτὸν ἐγκαταλείπω τόσον σπουδαῖα καθήκοντα, πόσον βαρὺ τὸ ἐγκλημά μου!

Οὐδεμία νόσος τῆς φαντασίας, ἀπεκρίθη ὁ Ἰμλακος, εἶναι τόσον δυσίαστος, ὅσον ἢ μετὰ τοῦ φόβου τῆς ἐνοχῆς συμπεριπεπλεγμένη· ἢ φαντασία καὶ ἡ συνειδήσις ἐνεργοῦσι τότε ἐναλλάξ ἐρ' ἡμῶν, καὶ τὸσάκις συναλλάττουσι τοὺς τόπους των, ὥστε αἱ πλάναι τῆς μιᾶς δὲν διακρίνονται τῶν ὑπαγορευσεων τῆς ἄλλης. Ἐάν ἡ φαντασία παριστάνῃ ὀδυνηρὰς εἰκόνας μήτε ἠθικὰς μήτε θρησκευτικὰς, ὁ νοῦς ἀποδιώκει αὐτάς· ἀλλ' ὅπο-αν μελαγχολικαὶ ἰδέαι λαμβάνωσι τὴν μορφήν τοῦ καθήκοντος, κατακρατοῦσι τοῦ πνεύματος χωρὶς ἀντιστάσεως, ἐπειδὴ φοβοῦμεθα ν' ἀποκλείσωμεν ἢ νὰ ἐξορίσωμεν αὐτάς. Ἐνεκα δὲ τούτου οἱ δεισιδαίμονες εἶναι πολλάκις μελαγχολικοὶ, καὶ οἱ μελαγχολικοὶ σχεδὸν πάντοτε δεισιδαίμονες.

Ἀλλ' αἱ ὑπαγορεύσεις τῆς δειλίας ἅς μὴ κατακυριεύουσι τοῦ λογικοῦ σου· ὁ κίνδυνος τῆς ἀμελείας δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἦναι εἰμὴ ἀλόγος πρὸς τὴν πιθανότητα τῆς ὑποχρέωσός σου, τὴν ὅπο-αν, ἐλευθέρως ἀκεπτόμενος, εὗρίσκεις πολλὰ μικράν, καὶ τὴν μικράν αὐτὴν καθ' ἐκάστην ἐλαττούμενην. Ἀνοίξον τὴν καρδίαν σου εἰς τὴν ἐπιβρόχην τοῦ φωτός,

ὅπερ κατὰ καιροὺς διαβήθη τὴν περικυκλοῦσαν οὐμίχλην· ὅποταν δισταγμοὶ σὲ ἐνοχλῶσι, τοὺς ὁποίους εἰς τὰς φωτεινὰς στιγμὰς σου γνωρίζεις ὅτι εἶναι μάταιοι, μὴ περιθάλπε αὐτοὺς, ἀλλὰ κατάφευγε εἰς ἀσχολίαν τινὰ ἢ πρὸς τὴν Πεκουᾶν· καὶ ἅς ἐπικρατῇ πάντοτε ὁ διαλογισμὸς οὗτος, ὅτι εἶσαι ἐν μόνον ἄτομον ἐκ τοῦ σωροῦ τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ δὲν ἔχεις οὔτε τσαυτὴν ἀρετὴν οὔτε τσαυτὴν κακίαν, ὥστε νὰ ἐξαιρεθῆς διὰ ὑπερφυσικὰς χάριτας ἢ θλίψεις.

ΚΕΦΑΛ. ΜΗ'. Εἰσέρχεται ὁ βασιλόπαις, καὶ φέρει νέαν ὑπόθεσιν.

« Ταῦτα πάντα, εἶπεν ὁ ἀστρονόμος, πολλάκις καὶ ἐγὼ διανοήθη· ἀλλὰ τοσοῦτον χρόνον ὑπετάσσετο τὸ λογικὸν μου εἰς τὴν ἀκαταμάχητον ἐκείνην ἰδέαν, ὥστε δὲν ἐτόλμα πλέον νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς τὰς ἰδίας αὐτοῦ ἀποφάσεις. Βλέπω τώρα πόσον ὀλεθρῶς ἀνησυχού, γιμαίρας ἀφίνων νὰ με κατατρώγων ἐν τῷ κρυπτῷ· ἀλλ' ἡ μελαγχολία φεύγει τὴν ὀμιλίαν, καὶ οὐδέποτε εὗρον ἄνθρωπον εἰς τὴν ἡδονάμην νὰ μεταδώσω τὰς θλίψεις μου, καὶ βέβαιος ἂν ἦμην περὶ ἀνακουρίσεως. Χαίρω νῦν εὐρίσκων τὰ ἰδιά μου φρονήματα ἐπικυρούμενα ὑπὸ τῶν ἰδικῶν σου, ὅστις οὐδ' εὐκόλως ἀπατάσαι, οὐδὲ κάμμιαν ἔχεις αἰτίαν ν' ἀπατήσης. Ἐλπίζω ὅτι ὁ καιρὸς καὶ ἡ ποικιλία θέλουσι διασκέδασιν τὸν ζόφον, ὅστις τοσοῦτον χρόνον με περιεκύκλωσε, καὶ ὅτι τὰ ἔσχατα τῆς ζωῆς μου θέλουσι παρέλθειν ἐν εἰρήνῃ. »

Ἡ μάθησις καὶ ἡ ἀρετὴ σου δικαίως ἐμποροῦν νὰ σὲ δώσωσιν ἐλπίδας.

Ὁ Ῥασέλας εἰσῆλθε τότε μετὰ τῆς βασιλόπαιδος καὶ τῆς Πεκουᾶς, καὶ ἠρώτησεν ἂν εἶχον σχεδιάσει τερψιθυμίαν τινὰ διὰ τὴν ἐπιούσαν. « Τοιαύτη, εἶπεν ἡ Νεκαγία, εἶναι ἡ κατάστασις τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε οὐδεὶς ποτε εὐδαιμονεῖ, ἐκτός ὅποταν περιμένη μεταβολήν· ἢ μεταβολὴ μὲν αὐτὴ δὲν εἶναι τίποτε· ἀφού περαιωθῇ, ἐπιθυμοῦμεν ἄλλην πάλιν. Ὁ κόσμος εἰσέτι δὲν ἐξητλήθη· ἅς ἴδω τι αὔριον, ὅπερ οὐδέποτε εἶδον ἀρχήτερα. »

Ἡ ποικιλία, εἶπεν ὁ Ῥασέλας, εἶναι τόσον ἀναγκαῖα πρὸς εὐχαρίστησιν, ὥστε καὶ ἡ εὐδαίμων Κοιλὰς μ' ἐπροξένει ἀγῆτιαν διὰ τῆς ἐπαναλήψεως τῶν ἡδονῶν τῆς· πλὴν ὁμολογῶ ὅτι μ' ἐφάνη ἐπονείδιστος ἢ ἀνυπομονησία μου, ὅτε εἶδον τοὺς μοναχούς τοῦ Ἀγ. Ἀντωνίου ὑποφέροντας ἀγογγύστω βίον ὄχι μονοειδοῦς εὐφροσύνης, ἀλλὰ μονοειδοῦς σκληραγωγίας. »

Οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, ἀπεκρίθη ὁ Ἰμλακος, εἶναι ἥττον δυστυχεῖς ἐν τῇ σιωπηλῇ αὐτῶν μονῇ παρὰ τοὺς Ἀβυσσινούς βασιλόπαιδας ἐν τῷ ἡδονικῷ αὐ-

τῶν δεσμωτηρίῳ. Ὅτι δὴποτε πράττουσιν οἱ μοναχοὶ ἐμὲ ἀνάλογον ἀρρωμῆν. Ἡ ἐργασία των προμηθεύει εἰς αὐτοὺς τὰ ἀναγκαῖα· διὸ καὶ δὲν δύνανται νὰ παραλειφθῇ, καὶ βεβαίως ἀνταμείβεται. Ἡ εὐλάβειά των προετοιμάζει αὐτοὺς δι' ἄλλην κατάστασιν, ἐνῷ τοὺς ἐνθυμίζει τὴν προσέγγισίν της. Ὁ καιρὸς των εἶναι τακτικῶς διανεμημένος· καθῆκον διαδέχεται καθῆκον· ὥστε δὲν ἀφίνονται ἐκτεθειμένοι εἰς τὸν περισπασμὸν ἀσκόπου ἐκλογῆς, οὔτε χάνονται εἰς τὰς σκιάς ἀδρανοῦς βραθυμίας. Ἐργον τι ἐκτελεῖται εἰς προσδιωρισμένην τινὰ ὥραν· καὶ οἱ ἀγῶνές των εἶναι ἰλαροί, ἐπειδὴ θεωροῦσιν αὐτοὺς ὡς πράξεις εὐσεβείας, δι' ὧν προχωροῦσι πάντοτε πρὸς τὴν ἀτελεύτητον εὐδαιμονίαν.

Νομίζεις, εἶπεν ἡ Νεκαγία, ὅτι ὁ μοναστικὸς βίος εἶναι ἀγιώτερος καὶ ἥττον ἀτελής οἰουδὴποτε ἄλλου; Δὲν δύναται ἐξίσου νὰ ἐλπίζῃ μέλλουσαν εὐδαιμονίαν ὁ μετὰ τῶν ἀνθρώπων ἐλευθέρως συναναστρεφόμενος, ὁ τοὺς ἐν θλίψει συντρέχων διὰ τῆς ἐλεημοσύνης του, ὁ τοὺς ἀμαθεῖς διδάσκων διὰ τῆς παιδείας του, καὶ διὰ τῆς βιομηχανίας αὐτοῦ συντελῶν εἰς τὸ γενικὸν σύστημα τῆς ζωῆς·—καίτοι παραλείπων τινὰς τῶν ἐν τῷ κελλίῳ ἐνεργουμένων σκληραγωγιῶν, καὶ ἐπιτρέπων εἰς ἑαυτὸν τὰς ἐφικτάς εἰς τὴν θέσιν του ἀθῶας τέρψεις; »

Τὸ ζήτημα τοῦτο, εἶπεν ὁ Ἰμλακος, πολὺν χρόνον ἔχει τοὺς σοφοὺς εἰς διχογνωμίαν, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς εἰς ἀμηχανίαν. Καγὼ δὲ φοβοῦμαι ν' ἀποφασίσω ἐξ οἰουδὴποτε μέρους. Ὁ χρηστῶς διάγων ἐν τῷ κόσμῳ εἶναι καλλήτερος τοῦ ἐν μοναστηρίῳ χρηστῶς διάγοντος. Ἀλλ' ἴσως δὲν ἔχει καθεὶς τὴν δύναμιν ν' ἀντίσταται εἰς τοὺς πειρασμοὺς τοῦ δημοσίου βίου· καὶ, ἂν δὲν δύναται νὰ νικήσῃ, ἐμπορεῖ, ὀρθῶς πράττων, νὰ ἀποχωρήσῃ. Τινὲς ἔχουν ὀλίγην δύναμιν ν' ἀγαθοποιώσιν, καὶ ὀλίγην ὠσαύτως δύναμιν ν' ἀντίστηνται εἰς τὸ κακόν. Πολλοὶ βαρύνονται τὰς πάλας αὐτῶν πρὸς τὴν δυσπραγίαν, καὶ ποθοῦσι ν' ἀποβάλλωσι τὰ πάθη ἐκεῖνα, ὅσα πολὺν χρόνον εἰς μάτην αὐτοὺς ἐπησχόλησαν. Πολλοὺς δὲ τὸ γῆρας καὶ αἱ ἀσθένειαι ἀπολύουσιν ἐκ τῶν κοπωδестέρων καθηκόντων τῆς κοινωρίας· εἰς τὰ μοναστήρια οἱ ἀδύνατοι καὶ οἱ δειλοὶ ἐμποροῦν εὐχαρίστως νὰ σκέπωνται, οἱ βεβαρημένοι νὰ ἀναπαύωνται, καὶ οἱ μετανοημένοι νὰ μελετῶσι. Τὰ καταγῶγια ἐκεῖνα τῆς προσευχῆς καὶ τῆς σκέψεως τόσον συμφωνοῦσι κατὰ τινὰ μετὰ τὸν ἀνθρώπινον νοῦν, ὥστε ἴσως δὲν ὑπάρχει ὁ μὴ προτιθέμενος νὰ κλεισθῇ τὸν βίον αὐτοῦ ἐν εὐσεβείᾳ μοναξίᾳ μετὰ ὀλίγων ὁμοίων αὐτοῦ συγχωικωνῶν.

Τοῦτο, εἶπεν ἡ Πεκουᾶ, πολλάκις εὐχῆθην εἰς ἑμαυτὴν ἡκουσα δὲ καὶ τὴν βασιλόπαιδα δηλοποι-

οσαν, ότι δὲν ἤθελεν ἀποθάνειν ἐκουσίως ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πλήθους.

Οὐδείς λόγος, ἐξηκολούθησεν ὁ Ἰμλακος, περὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ μεταχειρίζεσθαι τὰς ἀβλαβεῖς ἡδονάς· ἀλλ' ὅμως πόντοτε πρέπει νὰ ἐξετασθῇ τίνες αἱ ἀβλαβεῖς. Τὸ κακὸν οἰασθήποτε ἡδονῆς ἐξ ὧων ἡ Νεκασία δύναται νὰ φαντασθῇ δὲν συνίσταται ἐν τῇ πράξει αὐτῇ, ἀλλ' ἐν ταῖς συνεπειαῖς τῆς πράξεως. Ἡδονῇ, καθ' ἑαυτὴν ἀβλαβῆς, ἐμπορεῖ νὰ γένη βλαβερὰ, προσκολλῶσα μὲν ἡμᾶς ὑπὲρ τὸ δέον εἰς τὴν προσωρινὴν καὶ δοκιμαστικὴν ταύτην κατάστασιν, ἀποσύρουσα δὲ τοὺς διαλογισμοὺς ἡμῶν ἀπὸ τῆς ἀτελευτητοῦ, εἰς ἣν καθ' ἑκάστην ὥραν προσεγγίζομεν. Ἡ σκληραγωγία δὲν εἶναι μὲν καθ' ἑαυτὴν ἐνάρετος, οὐδ' εἰς ἄλλο τι χρησιμεύει ἐκτὸς εἰς τὸ ἀπαλλάττειν ἡμᾶς τῶν δελεασμάτων τῆς αἰσθήσεως. Ἐν τῇ καταστάσει τῆς μελλούσης ἐντελείας, ἣν ἅπαντες ἐπιποθοῦμεν, θέλει εἶσθαι ἡδονὴ ἀνευ κινδύνου, καὶ ἀσφάλεια ἀνευ χαλινώσεως.

Ἡ βασιλόπαις ἐσιώπησεν· ὁ δὲ Ῥασσέλας, στραφεὶς πρὸς τὸν ἀστρονόμον, ἠρώτησεν αὐτὸν ἂν δὲν ἡδύνατο νὰ ἀναβάλῃ τὴν ἀποχώρησιν τῆς δεσποίνης, δεικνύων αὐτῇ νεώτερόν τι.

Τόσον γενικὴ ὑπῆρξεν ἡ περιέργειά σας, εἶπεν ὁ σοφὸς, καὶ τόσον ἐντονος ἡ ζήτησις τῶν γνώσεων, ὥστε τὰ πρὸς ὑμᾶς καινοφανῆ κατήνησαν δυσέμβετα· ἀλλ' ὅτι δὲν δύνασθε πλέον νὰ προμηθευθῆτε ἐκ τῶν ζώντων ἐμπορεῖ νὰ δοθῇ ὑπὸ τῶν νεκρῶν. Μεταξὺ τῶν θαυμάτων τῆς χώρας ταύτης εἶναι τὰ ὑπόγεια κοιμητήρια, ὅπου οἱ ἀρχαῖοι κατέθετον τοὺς νεκροὺς, καὶ ὅπου διὰ τῆς δυνάμεως τῶν κόμμεων, μὲ τὰ ὁποῖα ἐταρίχευον αὐτοὺς, μένουσιν ἐτι ἀφθαρτοί.

Δὲν γνωρίζω, εἶπεν ὁ Ῥασσέλας, ποίαν ἡδονὴν ἐμπορεῖ τις νὰ λάβῃ ἐκ τῆς θέας τῶν ὑπὸ τὴν γῆν νεκροταφείων· ἀλλ' ἐπειδὴ οὐδὲν ἄλλο προσφέρεται εἰς τὴν παρατήρησίν μου, ἔχω ἀπόφασιν νὰ ἴδω καὶ αὐτὰ· θέλω δὲ πράξει τοῦτο, ὡς καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπραξά, μόνον χάριν ἐνασχολήσεως.

Μισθώσαντες ἵππεῖς φύλακας, ἐπεσκέφθησαν κατὰ τὴν ἐπιούσαν τὰ ὑπόγεια νεκροταφεῖα. Ὅτε δ' ἔμελλον νὰ καταβῶσιν εἰς τὰ καταχθόνια σπήλαια, Πεκουᾶ, εἶπεν ἡ Νεκασία, πάλιν εἰς τὰς κατοικίας τῶν νεκρῶν ἐπεμβαίνομεν· γνωρίζω ὅτι δὲν θέλεις μᾶς συνοδεύσειν· ἄς σὲ εὔρω σῶαν καὶ ἀσφαλῆ ὅταν ἐπιστρέψω— Ὅχι, δὲν μένω ἐπάνω, ἀπεκρίθη ἡ Πεκουᾶ· θέλω καταβῆν ἐν τῷ μέσῳ σοῦ καὶ τοῦ βασιλόπαιδος.

Κατέβησαν τότε ἅπαντες, καὶ περιεπλανήθησαν ἐκθαμβοὶ εἰς τὸν λαβύρινθον τῶν ὑπογείων διόδων,

ὅπου τὰ σώματα ἦσαν διατεταγμένα ἐκατέρωθεν κατὰ σειράν.

ΚΕΦΑΛ. ΜΘ. Ὁ Ἰμλακος συνδιαλέγεται περὶ τῆς φύσεως τῆς ψυχῆς.

Πόθεν ἀρά γε, εἶπεν ὁ βασιλόπαις, παρεκινούντο οἱ Αἰγύπτιοι νὰ δαπανῶσι τοσαῦτα εἰς διατήρησιν τῶν πτωμάτων, ἅτινα ἄλλα μὲν ἔθνη πυρὶ ἀναλίσκουσιν, ἄλλα δὲ εἰς τὴν γῆν θάπτουσι, καὶ ὅλα ἐκ συμφώνου ἀπομακρύνουσι τῆς ὄψεως αὐτῶν, εὐθὺς ἀφοῦ λάβωσι τέλος αἱ προσήκουσαι ἱεροπραξίαι.

Ἡ ἀρχὴ τῶν παλαιῶν ἐθίμων, εἶπεν ὁ Ἰμλακος, ἀγνωεῖται ὡς ἐπιτοπλείστον· διότι ἡ πράξις πολλάκις ἐξακολουθεῖ, ἀφοῦ τὸ αἷτιον πάυσῃ· καὶ εἰκασίαι περὶ τῶν ἐκ δεισιδαιμονίας τελετῶν εἶναι μάταιαι, διότι ὅσα τὸ λογικὸν δὲν ὑπηγόρευσε, τὸ λογικὸν δὲν δύναται νὰ ἐξηγήσῃ. Τὸ κατ' ἐμὲ, φρονῶ ἐκ πολλοῦ ἤδη χρόνου ὅτι τὸ ἔθιμον τοῦ ταριχεύειν τοὺς νεκροὺς δὲν προῆλθεν εἰμὴ ἐκ τυφρότητος πρὸς τὰ λείψανα συγγενῶν ἢ φίλων· κλίνω δὲ μᾶλλον εἰς τὴν γνώμην ταύτην, ἐπειδὴ φανερόν ἐστι δὲν ἡδύνατο νὰ ἦναι γενικὴ αὐτῇ ἡ ἐπιμέλεια· ἐάν ἅπαντες οἱ νεκροὶ ἐταριχεύοντο, αἱ ἀποθηκαὶ τῶν ἔμπροσθεν νὰ κατανήθωσιν εὐρυχωρότεραι παρὰ τὰς κατοικίας τῶν ζώντων. Ὑποθέτω ὅτι μόνον οἱ πλοῦσιοι ἢ ἐντιμοὶ ἐξησφαλίζοντο ἀπὸ διαστροφῆς, οἱ δὲ λοιποὶ ἀφίνοντο εἰς τὸν δρόμον τῆς φύσεως.

Κατὰ τὴν κοινὴν ὅμως δοξασίαν, οἱ Αἰγύπτιοι ἐπίστευον ὅτι ἡ ψυχὴ ζῆ ἐν ὧσιν τὸ σῶμα μένει ἀδιάλυτον, καὶ διὰ τοῦτο μεταχειρίζοντο τὴν μέθοδον ταύτην πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ θανάτου.

Ἡδύνατο οἱ σοφοὶ Αἰγύπτιοι, εἶπεν ἡ Νεκασία, νὰ φρονῶσι τόσον παχυλῶς περὶ τῆς ψυχῆς; Ἐάν ἡ ψυχὴ ἡδύνατο ἀπαῖ νὰ ζῆσῃ μετὰ τὸν διαχωρισμὸν αὐτῆς, τί ἡδύνατο νὰ λάβῃ ἐπομένως ἢ νὰ πάθῃ ἐκ τοῦ σώματος;

Οἱ Αἰγύπτιοι ἀναμφιβόλως ἠθελον ἔχει σφαλέρās ἰδέας, εἶπεν ὁ ἀστρονόμος, κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς ἐκείνους χρόνους. Ἡ φύσις τῆς ψυχῆς ἐτι διαφιλονεικεῖται, ἐν τῷ μέσῳ ὅλου τοῦ ἐφ' ἡμᾶς ἀνατείλαντος καθαρωτέρου φωτός. Τινὲς ἀκόμη λέγουσιν ὅτι ἐνδέχεται νὰ ἦναι ὑλική, καίτοι πιστεύοντες ὅτι εἶναι ἀθάνατος.

Τιφόντι, ἀπεκρίθη ὁ Ἰμλακος, εἶπον τινὲς ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι ὑλική, ἀλλὰ μόλις δύναμαι νὰ πιστεῦσω ὅτι συνελάβῃ ποτε τοιαύτην ἰδέαν ἄνθρωπος ἱκανὸς νὰ διαλογίζηται· καθότι ὅλα τὰ συμπεράσματα τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἐπιβεβαιούσιν τὸ αἴτιον τοῦ νοῦς, καὶ ὅλα τὰ φαινόμενα τῶν αἰσθήσεων καὶ αἱ ἐρευναὶ τῆς ἐπιστήμης συντρέχουσιν εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἀναισθησίας τῆς ὕλης.

Ἡ δὲ ἀπόδειξις τῆς ἀναισθησίας τῆς ὕλης...

Οὐδείς ποτε ὑπέθεσεν ὅτι τὸ διαλογίζεσθαι ὑπάρχει ἐμφυτον εἰς τὴν ὕλην, ἢ ὅτι πᾶν μόριον εἶναι διανοητικόν. Πλὴν, ἐάν οἰονόητοτε μέρος τῆς ὕλης στερηθῆται τῆς δυνάμεως τοῦ διανοεῖσθαι, ποῖον μέρος ἐμποροῦμεν νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι διανοεῖται; Ἡ ὕλη δύναται νὰ διαφέρῃ τῆς ὕλης μόνον κατὰ τὸ σχῆμα, τὴν πυκνότητα, τὸν ὄγκον, τὴν κίνησιν, καὶ τὴν διεύθυνσιν τῆς κινήσεως. Εἰς ποῖον ἐκ τούτων, ὁπωσδήποτε μεταβεβλημένον ἢ συνδυασμένον, δύναται νὰ προσαφθῇ ἢ συναίσθησις; Τὸ νὰ εἶναι τι στρογγύλον ἢ τετράγωνον, στερεὸν ἢ ρευστόν, μέγα ἢ μικρόν, τὸ νὰ κινῆται βραδέως ἢ ταχέως, οὕτω πως ἢ ἄλλως πως, εἶναι τρόποι ὕλικης ὑπάρξεως, ἅπαντες ἐξίσου ἀλλότριον τῆς φύσεως τοῦ διανοεῖσθαι. Ἐάν ἡ ὕλη στερηθῆται τῆς διανοητικῆς δυνάμεως, ἐμπορεῖ μόνον νὰ λάβῃ αὐτὴν διὰ τινος νέας τροποποιήσεως· ἀλλ' ἅπασαι αἱ τροποποιήσεις, ὅσας ἐπιδέχεται, εἶναι ἐπίσης ἀσχετοὶ μὲ διανοητικὰς δυνάμεις.

Ἀλλὰ δισχυρίζονται οἱ ὑλισταί, εἶπεν ὁ ἀστρονόμος, ὅτι ἐνδεχόμενον νὰ ἔχῃ ποιότητος ἡ ὕλη ἀγνωστούς εἰς ἡμᾶς.

Ὁ ἀποφασίζων, ἀπήνησεν ὁ Ἰμλακος, κατὰ τῶν ὅσα γινώσκει, ἐπειδὴ ἐνδεχόμενον νὰ ὑπάρχη τι ὅπερ ἀγνωεῖ· ὁ ἀντιτάσσων τὸ ὑποθετικῶς δυνατόν κατὰ τοῦ ὁμολογουμένως βεβαίου, δὲν εἶναι ἀξίος νὰ συναριθμῆται μετὰ τῶν λογικῶν ὄντων. Περὶ τῆς ὕλης ταῦτα μόνον γινώσκουμεν, ὅτι εἶναι ἀδρανῆς, ἀναίσθητος, καὶ ἄζωος· καὶ ἂν ἄλλως δὲν δύναται τις νὰ ἀναιρέσῃ τὴν πεποιθῆσιν ταύτην εἰμὴ ἀναφέρων ἀγνωστόν τι, ἔχομεν τότε ὅλην τὴν ἀπόδειξιν, ὅσης ὁ ἀνθρώπινος νοῦς εἶναι ἐπιδεκτικὸς. Ἐάν τὸ γνωστόν ἐμπορῇ ν' ἀθετῆται διὰ τοῦ ἀγνωστοῦ, οὐδείς μὴ παγγνώστης δύναται ποτε νὰ φθάσῃ εἰς βεβαιότητα.

Πλὴν, εἶπεν ὁ ἀστρονόμος, ἄς μὴ περιορίζωμεν τὴν δυνάμιν τοῦ Δημιουργοῦ.

Δὲν εἶναι περιορισμὸς τῆς παντοδυναμίας, ἀπήνησεν ὁ ποιητὴς, νὰ ὑποθέτωμεν ὅτι τοῦτο δὲν συμβιβάζεται μετ' ἐκείνου, ὅτι ἡ αὐτὴ πρότασις δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἦναι καὶ ἀληθὴς καὶ ψευδής, ὅτι ὁ αὐτὸς ἀριθμὸς δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἦναι ἄρτιος καὶ περίσσης, ὅτι τὸ διανοεῖσθαι δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἀνήκῃ εἰς τὰ πλασθῆν ἀνίκανον ἀνασφάσεως.

Ἀγνωῶ, εἶπεν ἡ Νεκασία, τί τὸ ὄφελος τοῦ παρόντος ζητήματος. Τὸ αἶθρον αὐτὸ, ὅπερ κατὰ τὴν γνώμην μου ἀποχρῶντως ἀπέδειξας, ἀρά γε ἀναγκαίως ἐμπεριλαμβάνει τὴν αἰώνιον διάρκειαν;

Περὶ τοῦ αἴθρου, εἶπεν ὁ Ἰμλακος, αἱ ἰδέαι ἡμῶν εἶναι ἀρηνητὰ, καὶ διὰ τοῦτο ἀσαφεῖς. Τὸ αἶθρον, καθὼ ἀπῆλλαγμένον ὅλων τῶν αἰτίων τῆς

ἡ δὲ ἀπόδειξις τῆς ἀναισθησίας τῆς ὕλης...

φθορᾶς, ἔχει φυσικὴν τινα δυνάμιν διηνεκοῦς διαρκείας· πᾶν ὅτι ἀπολλύεται καταστρέφεται διὰ τῆς διαλύσεως καὶ τοῦ χωρισμοῦ τῶν συστατικῶν μερῶν του· ὅθεν τὸ ἀμερές, καὶ κατὰ συνέπειαν μὴ ἐπιδεκτικὸν διαλύσεως, εἶναι τῶν ἀδυνάτων νὰ διαφθαρῇ ἢ νὰ βλαφθῇ.

Ἄλλ' ὁ Δημιουργὸς τῆς ψυχῆς δὲν δύναται καὶ νὰ καταστρέψῃ αὐτὴν, ἠρώτησεν ἡ Νεκασία;

Βεβαίως δύναται, ἀπεκρίθη ὁ Ἰμλακος· ἐπειδὴ, καίτοι ἀφθαρτος, λαμβάνει ἀπ' ἀνωτέρου ὄντος τὴν δυνάμιν τῆς διαρκείας. Ὅτι μὲν δὲν θέλει ἀπολεσθῆν ἐξ ἐμφύτου τινὸς αἰτίου φθορᾶς, τὸ δεικνύει ἡ φιλοσοφία· ἀλλ' ἡ φιλοσοφία δὲν δύναται νὰ μᾶς διδάξῃ τι περιπλέον. Ὅτι δὲ οὔτε θέλει καταστραφῆν ὑπὸ τοῦ Ποιήσαντος αὐτῇ, πρέπει ταπεινοφρόνως νὰ τὸ μάθωμεν ἀλλαχόθεν.

Ἄπαντες ἔμειναν ὀλίγας στιγμὰς σιωπηλοὶ καὶ σύννοες. Ἄς ἐπιστρέψωμεν, εἶπεν ὁ Ῥασσέλας, ἐκ τῆς σκηνῆς ταύτης τοῦ θανάτου. Πόσον ζοφερὰ ἠθελον εἶσθαι τὰ νεκροταφεῖα ταῦτα, ἐάν δὲν ἐγινώσκουμεν ὅτι ἀθανασία μᾶς ἀναμένει· ὅτι τὸ τὴν σημερινὸν ἐνεργοῦν θέλει ἐξακολουθεῖ τὴν ἐνεργειάν του, καὶ τὸ νῦν διανοούμενον θέλει διανοεῖσθαι διὰ παντός. Οἱ ἐνταῦθα κείμενοι ἐκτεταμένον ἐμπροσθεν ἡμῶν, οἱ σοφοὶ καὶ οἱ κραταῖοι τῆς ἀρχαιότητος, νοουθετοῦσιν ἡμᾶς νὰ ἐνθυμώμεθα τὴν βραχύτητα τῆς παρουσίας ἡμῶν κατάστασεως· ἀφηρηπασθήσαν ἴσως ἐνῷ κατεγίνοντο, ὡς ἡμεῖς, εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ σταδίου τῆς ζωῆς.

Εἰς ἐμὲ, εἶπεν ἡ βασιλόπαις, ἡ ἐκλογὴ τοῦ σταδίου τῆς ζωῆς κατήνησεν ἤττον ἀξιόλογος· ἐλπίζω ὅτι μετὰ ταῦτα θέλω διανοεῖσθαι μᾶλλον περὶ τῆς ἐκλογῆς τῆς αἰωνιότητος.

Ἐξῆλθον ἔπειτα τῶν καταχθονίων τούτων τάφω καὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς φυλακῆς τῶν ἐπέστρεψαν εἰς τὸ Κάϊρον.

ΚΕΦΑΛ. Ν' Τὸ συμπέρασμα, ἐν ᾧ οὐδὲν συμπεραίνεται.

Ἦτον ἤδη ὁ καιρὸς τῆς πλημμύρας τοῦ Νεῖλου· μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀφοῦ ἐπεσκέφθησαν τὰ ὑπόγεια κοιμητήρια ὁ ποταμὸς ἤρριψε νὰ ἀναβαῖν.

Ἦσαν λοιπὸν περιορισμένοι εἰς τὸν οἶκόν των. Ὑποβρύχιος ρῦσα ὀλόκληρος ἢ περίχωρος δὲν ἐπέτρεπεν εἰς αὐτοὺς περιδιαβάσεις· ἔχοντες δὲ ἀφθονὸν ὕλην συνδιαλέξεως, διεσκέδαζον παραβάλλοντες τὰ διάφορα εἶδη τῆς ζωῆς ὅσα εἶχον παρατηρήσει, καὶ προτεινοντες διάφορα σχέδια εὐδαιμονίας, ὅσα ἕκαστος αὐτῶν εἶχε μορφώσει.

Εἰς τὴν Πεκουᾶν ποτὲ τόπος δὲν ἔκαμε τόσον γοητευτικὴν ἐντύπωσιν, ὅσον ἡ μὸνὴ τοῦ Ἀγ. Ἀντωνίου, ὅπου ὁ Ἀραψ ἀπέδωκεν αὐτῇ εἰς τὴν βα-

ἡ δὲ ἀπόδειξις τῆς ἀναισθησίας τῆς ὕλης...

σιλόπαιδα, και μόνον ἐπεθύμει νὰ γεμίση αὐτὴν ἀπὸ εὐσεβεῖς κόρας, και νὰ διορισθῆ ἡγουμένη τῆς ἀδελφότητος· διότι εἶχε βαρυνθῆ τὴν προσδοκίαν και τὸ ἀστατον, και ἀσμένως ἤθελε προσηλωθῆν εἰς ἀμετάβλητόν τινα θέσιν.

Κατὰ τὴν γνώμην τῆς βασιλόπαιδος, ἐξ ὄλων τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον ἡ γνώσις ἦτον ἡ καλλίστη. Ἐπεθύμει πρῶτον νὰ μάθῃ ὅλας τὰς ἐπιστήμας, και ἐπειτα νὰ θεμελιώσῃ ἀκαδημίαν τινα σοφῶν γυναικῶν, ἐν ἣ αὐτὴ νὰ προεδρεύῃ ὥστε, μετὰ τῶν γηραλέων συνδιαλεγομένη, και τὰς νέας ἀνατρέφουσα, νὰ διανέμῃ τὸν καιρόν τῆς μεταξὺ τῆς ἀποκτῆσεως και τῆς μεταδόσεως τῆς σοφίας, και οὕτω νὰ προετοιμάσῃ διὰ τὴν ἐπερχομένην γενεάν τύπους συνέσεως και παραδείγματα εὐσεβείας.

Ὁ βασιλόπαις ἐπεθύμει μικρόν τι βασίλειον, ἐν

ᾧ νὰ δικάζῃ αὐτοπροσώπως, και νὰ βλέπῃ ὅλα τὰ μέρη τῆς κυβερνήσεως ἰδίως ὀφθαλμοῖς· ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἠδύνατο νὰ προσδιορίσῃ τὰ ὅρια τῆς βασιλείας του, και πάντοτε προσέθετεν εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑπηκόων του.

Ὁ δὲ Ἴμλακος και ὁ ἀστρονόμος ἦσαν εὐχαριστημένοι νὰ κατασύρωνται ἐπὶ τοῦ βύρακος τῆς ζωῆς, χωρὶς νὰ διευθύνωσι τὸν δρόμον αὐτῶν εἰς ἰδιαιτέρον τινα λιμένα.

Ἐκ τῶν εὐχῶν τούτων καλῶς ἐγνώριζον ὅτι οὐδεμία ἠδύνατο νὰ πραγματοποιηθῆ. Διαβουλεύθεντες δὲ ὀλίγον τι περὶ τοῦ πρακτέου, ἀπεφάσισαν νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν Ἀβυσσινίαν μετὰ τὴν κατάπαυσιν τῆς πλημμύρας.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΡΑΣΣΕΛΑ.

ΟΙ ΘΑΜΝΙΤΑΙ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΦΡΙΚΗΣ.

Θαμνίτης.

Θαμνίτις.

Εἰς τοὺς δύο προηγούμενους ἀριθμοὺς τῆς Ἀποθήκης περιεγράψαμεν φυλάς τινὰς τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς, καταχωρήσαντες και εἰκόνας ἀτόμων πρὸς διασάφισιν· προσθέτομεν ἤδη ὀλίγα τινὰ περὶ ἄλλης φυλῆς, ἣτις φέρει τὸ ὄνομα Θαμνίται (Bushmen)

Οἱ Θαμνίται εἶναι λείψανα Ὀττεντοτικῶν φυλῶν περιπλανῶνται δὲ κατὰ συμμορίας, αἵτινες διηγόν ποτε ποιμνικῶς, ἀλλ' ἐγέναν πάλιν κληρονομοὶ, ληστευθέντες τῶν ποιμνίων και ἀγελῶν τῶν ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν ἀποίκων, και ἀναγκασθέντες νὰ καταφύγωσιν εἰς μακρινὰς περιοχὰς

δι' ἀσφάλειαν. Νῦν δὲ εἶναι πάντῃ ἄμυροι ποιμνίων, ζῶντες περίφοβοι εἰς ἀπροσίτους βράχους, και πολλαίσι μετοικοῦντες, διὰ νὰ μὴ ἀνακαλυφθῶσιν οἱ τόποι τῆς διατριβῆς των. Ὅπῃ, ἐσκαμμένη εἰς τὴν γῆν, και σκεπασμένη με ψάθην ἐστημένην ἐπὶ δύο ξύλων, σκεπάζουσι τὴν κατοικίαν των. Αἱ συνοδίαι, αἱ περιπλανώμεναι οὕτως ἐπὶ ἀπεράντων ἐκτάσεων, εἶναι ἄσχετοι πρὸς ἀλλήλας· οὔτε ἡ καταδυναστεία δὲν ἦνωσεν αὐτάς, ἀλλὰ μακρὰ σειρὰ σκληρότητος ἐξηγρίωσεν αὐτάς καθ' ὅλου τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Ἐρρέθη ὅτι ἔχουσι πρὸς τὸν πολιτι-

σμὸν ἀποστρεφῆν ἀκαταμάχτην· και ὁμοίως οἱ σπουδάσαντες τὸν χαρακτῆρα των παριστῶσιν αὐτοὺς ὡς μὴ ἐλλιπεῖς νοῶς, ὡς τολμηροὺς και ἐμπείρους κληρονομοὺς, ὄχι ἀδιαθέτους πρὸς διδασκαλίαν, εὐμενεῖς, εὐγνώμονας, και πιστοὺς.

Θαμνίτης ὀπλισμένος δι' ἐκστρατείας.

ΠΕΡΙ ΣΥΜΠΑΘΕΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΜΗΤΡΟΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ.

Συνέχεια και Τέλος. Ἰδε Σελ. 163.

3. ὍΣΟΙ τῶν γονέων ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξασφαλίσωσι τὴν ἐμπιστοσύνην και συμπάθειαν τῶν τέκνων αὐτῶν, οὐδέποτε πρέπει νὰ διαφιλονεικῶσι πρὸς αὐτά. Σχεδὸν εἶναι τῶν ἀδυνάτων νὰ διαφιλονεικῆ τις, και νὰ μὴ ἔχῃ ἀδικόν τι. Καὶ οἱ σοφώτεροι και οἱ ἐναρετώτεροι, ὅποταν μετὰ θερμοῦ ζήλου ἐνασχοληθῶσιν εἰς ἀμφισβήτησιν, πωλλὰκις δυστροποῦσι και χάνουσι τὴν ἑαυτῶν εὐκρίνειαν, διαστρέφουσι και παραμιμρῶνουσι τὰς θέσεις και τὰ ἐπιχειρήματα τῶν ἀντιπάλων των ἀδικώτατα, και ἀγωνίζονται νὰ καταβάλωσι και νὰ καταπατήσωσιν ἀλλήλους κατὰ τὸν πλέον ἀνήλειπτον και τυρανικὸν τρόπον. Τοῦτο συμβαίνει μὲν εἰς παντός εἶδους ἀμφισβήτησεις, ἐτι και τὰς θεολογικάς. Ἀλλὰ τ' ἀποτελέσματα εἶναι κατ' ἐξοχὴν ὀλέθρια, ὅποταν τὰ μέρη ἦναι διδάσκαλος και

μαθητῆς, ἡ μήτηρ και τέκνον. Εἰς τοιαύτας περιπτώσεις τὸ ἰσχυρότερον μέρος σπανίως εἶναι ποτε εὐκρινές και δίκαιον. Τὰ ἀσθενῶς και ἀτελῶς ἐκφραζόμενα ἐπιχειρήματα τοῦ ἀδυνατωτέρου ἐξ ἡμείας μόνον ἀκούονται, και ἐξ ἡμείας θεωροῦνται. Εἰς τὸ μικρὰν ἴσως ἔχον βαρύτητα δὲν ἀποδίδεται εἰμὴ τὸ ἡμισυ τῆς βαρύτητος, ἣτις πραγματικῶς ἀνήκει αὐτῷ. Ὁ ἀσθενέστερος νικάται και κατασιγάσεται, μέρος μὲν διὰ τῶν ἐπιχειρημάτων, μέρος δὲ διὰ τῆς ἐξουσίας. Αἰσθάνεται δὲ ὅτι ἠδικήθη, και τοὶ ἀνίκανος νὰ δείξῃ διατί—και τὸ χειρότερον, ἀν δοκιμάσῃ, ὁ ἐναντίος του δὲν ἐπιθυμῆ ν' ἀκούσῃ ἄλλον λόγον περὶ τοῦ προκειμένου, και τελεῖ τὴν συζήτησιν. Πόσον δὲ ἰσχυρῶς συντείνει τοιοῦτος ἀγων εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς συμπαθείας, και τὴν ἐμφύτευσιν βαθείας και διαρκούς ἀπαλλοτριώσεως, εἶναι περιττόν και νὰ τὸ εἰπω.

Ἐὰν λοιπὸν περιπέσης ποτὲ εἰς διαφιλονεικίαν πρὸς τὸ τέκνον σου, ἔσο ὁ φίλος και ὁ βοηθός του, και ὄχι ἀπλῶς ὁ ἀνταγωνιστῆς του. Βοήθει αὐτὸ εἰς τὸ νὰ ἐκφράξῃ ὅσα θέλει νὰ εἰπῇ. Ἐνθάρρυνε αὐτό. Δίδοι πλήρη δύναμιν εἰς τὰ ἐπιχειρήματά του, ἀκόμη και ἂν ἦναι ἀσθενῆ ἐπιχειρήματα—ἴσως πρέπει νὰ εἰπῶ, ἐξαιρέτως ἂν ἦναι ἀσθενῆ ἐπιχειρήματα. Ἐὰν λέγῃ τι ἐξ ἐριστικῆς, ἡ κενოდόξου, ἡ προπετοῦς διαθέσεως, μὴ σπεῦδε νὰ τον ἐπιπλήξῃς. Μὴ σατύριζε μῆτε περιγέλα αὐτό. Ἐννοεῖ ὅσα λέγει ἐπὶ καλοῦ, ἂν ἐπίδῃωνται τοιαύτην ἐρμήνειαν. Ἐσο πρόθυμος νὰ βλέπῃς και νὰ ὁμολογῆς πᾶν ὅ,τι περιέχουσιν οἱ λόγοι του εὐπρόσωπον ἢ εὐλογηφανεῖς, και ἐκφράξῃ το ἐτι πληρέστερον και ἰσχυρότερον παρ' ἐκεῖνο. Ἐὰν ἀπαντήσῃς διόλου, ἀπάντησον ἐσκεμμένως και πρᾶως, ἀφοῦ ἀκούσῃς πᾶν ὅ,τι ἔχει νὰ εἰπῇ, και ἂς γείνωσιν αἱ παρατηρήσεις σου ἐν εἰδῇ ὄχι ἀπάντησεως εἰς ὅσα εἶπεν, ἀλλὰ γενικῆς διδασκαλίας περὶ τοῦ συζητουμένου.

4. Πρὸς ὀρθὴν διοίκησιν τῶν παίδων ἀπαιτεῖται νὰ ἐπιμελῶνται τὰ μέγιστα οἱ γονεῖς νὰ ἦναι πάντοτε, τρόπον τινα, ἐκ μέρους αὐτῶν. Ἀκόμη και ὅποταν παιῶσιν, και κριθῶσιν ἄξιοι παιδείας, μηδέποτε, εἰ δυνατόν, λαμβάνων τὴν θέσιν φίλου και συμβούλου, ὅστις προσπαθεῖ ν' ἀπαλλάξῃ αὐτοὺς ἐκ τῶν δεινῶν εἰς ἃ περιέπεσον. Εἰς τοιαύτας περιπτώσεις φυλάττου μὴ στοχασθῶσιν ἑαυτοὺς μὲν ἐξ ἐνός μέρους, σὲ δὲ ἐκ τοῦ ἄλλου. Ἄς ἰδῶσιν μᾶλλον ὅτι προσέκρουσαν εἰς τὸν νόμον και τὸ καθῆκον, και ὅτι σὺ μετᾴξῃς ὡς εὐνοϊκῆ φίλη, ζητοῦσα νὰ τοὺς συνδιαλλάξῃς. Λέγε εἰς αὐτοὺς, ὄχι, Κακῶς ἐφῆρθητε, και αἰσθάνομαι μεγάλην δυσἀρέσειαν ἐναντίον σας,—ἀλλὰ, Κακῶς ἐφῆρθητε, δυσχεροῦσθε τὸν Θεόν, και ἐξηφανίσατε τὴν εὐδαιμονίαν σας,—ἔλθετε νῦν, θέλω σὰς βοηθῆσαι νὰ ζητήσητε συγχώρησιν παρ' αὐτοῦ, και νὰ εὐρητε εἰρήνην πνεύματος. Τοιοῦτοτρόπως ἡ ἐπ'

αὐτῶν ἐπιβρόχ σου θέλει εἶσθαι πολὺ ἰσχυρότερα παρ' ἐάν λάβῃς τὴν θέσιν καὶ τὸν τόνον τοῦ ὀνειδισμοῦ καὶ τῶν σκωμμάτων. Εἰς τοιοῦτον σύστημα παιδικῆς ἀγωγῆς μᾶς προτρέπει καὶ ὁ Ἀπόστολος λέγων, "Οἱ πατέρες, μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν." Μὴ παιδεύετε μῆτε λαλεῖτε πρὸς αὐτὰ ὑπὸ τὴν ἐπιβρόχ τῆς ἀνυπομονήσιας, ἢ τῆς ἀγανακτῆσεως, ἢ τῆς ἐκδικήσεως, ὥστε νὰ κινῶνται τὰ πάθη των, νὰ ἐξάπτηται ἡ ὀργή των' ἀλλὰ δεῖκνυτε ὅτι σὰς βιάζει ἢ κατὰ συνείδησιν αἰσθησις τοῦ καθήκοντος, ἐνῶ ἐκ καρδίας ἐλεεῖτε αὐτοὺς διὰ τὰς λύπας των, καὶ πράττετε πᾶν τὸ κατὰ δύναμιν νὰ ἀνακουφίσητε καὶ παραμυθήσητε αὐτοὺς.

Ἐπὶ τέλους, ὁ γονεὺς, ὅστις συγκοινωνεῖ καὶ συμπαθεῖ μετὰ τοῦ τέκνου του, ὅχι μόνον ἀποκτᾷ μεγάλην ἠθικὴν ἐπ' αὐτοῦ δύναμιν, ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος γίνεται εὐδαιμονέστερος. Οἱ χρόνοι τῆς παιδικῆς ἡλικίας εἶναι οἱ χρόνοι τῆς εὐδαιμονίας' συμπαθοῦντες δὲ μετὰ τῶν τέκνων, μετέχουσι τῆς χαρᾶς των, ἐπαναφέρομεν, τρόπον τινὰ, τὰς ἐπὶ τῶν πνευμάτων μας γλυκαίας ἐπιβροχὰς τοῦ ἀρχομένου βίου, καὶ γινόμεθα κοινωνοὶ τῆς θυμῆδίας, τῆς εὐφροσύνης φαντασιοκοπίας, τῆς ἐλαφρᾶς καρδίας τῶν περιχαρῶν συντρόφων μας. Αἱ φροντίδες καὶ μέριμναι τῆς ζωῆς, αἵτινες ἄλλως ἠθέλον εἶσθαι ἀδιάλειπτον ἡμῶν βάρος, σμικρύνουσι τὴν ἐφ' ἡμῶν καταπίεσιν. Ἡ πρὸς τὸ παρελθὸν ἀνήσυχος δυσἀρεσκεια καὶ ἡ μέλλοντός τιнос ἐναγωνίως ζήτησις, ἧτις ὠθεῖ ἡμᾶς εἰς ὄλους σχεδὸν τοὺς πόνους καὶ μόχθους τῆς ζωῆς, ὑποχωρεῖ εἰς ἡσυχον ἀπολαυσιν τοῦ παρόντος. Τὰ βαθέα καὶ σκοτεινὰ χρώματα, μὲ τὰ ὅποια ὁ κόσμος φαίνεται ἐνδεδυμένος εἰς τὸν λαβόντα τεσσρακονταετῆ πειραν τῆς κενότητος καὶ ματαιότητος αὐτοῦ, ἀντικαθίστανται ὑπ' ἄλλων ἀσυγκρίτως ἰλαρωτέρων, ὅποταν, ἐνούμενοι μετὰ τῶν τέκνων ἡμῶν, θεωρῶμεν ἐκ τῆς θέσεώς των, καὶ βλέπωμεν, τρόπον τινὰ μὲ τοὺς ὀφθαλμούς των. Τοιοῦτοτρόπως τὸ θέαμα, τὸ ὅποισ εἰς σὲ μόνον ἠθέλεν εἶσθαι ὀχληρὸν, γίνεται πηγὴ μεγάλης ἡδονῆς, ὅταν ὑπάγῃς εἰς αὐτὸ μετὰ τέκνου. Ὁ νεανικὸς σου σύντροφος εἶναι ἡ ζωὴ καὶ ἡ ψυχὴ τῆς ὀδοπορίας σου· ἡ παρουσία του εἶναι τὸ μέγα στόιχείον τῆς ἡδονῆς εἰς τὸν περίπατον ἢ τὴν ἰππασίαν σου. Ὅχιτόσον ὅτι λέγει ἡ κάμνει τι πρόξενον ἀπολαύσεως εἰς σὲ' ἀλλὰ μετ' αὐτοῦ ὦν καὶ παρατηρῶν τοὺς λογισμούς καὶ τὰ αἰσθήματα του, οἰκαιοποιεῖσαι αὐτὰ, τρόπον τινὰ, ἐν ὅσῳ συνδιατρίβετε, — βλέπεις τὸν κόσμον μὲ τοὺς ὀφθαλμούς του, μετέχεις τοῦ θαυμασμοῦ του, — λαμβάνεις τὸ μυθιστορικὸν πνεῦμά του, καὶ ἡ καρδία σου γίνεται πάλιν νέα. Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο εἶναι βέβαιον καὶ παγκόσμιον. Ἀκόμη καὶ ὅταν δεκνύωμεν εἰς βρέφος τὴν σελήνην, μετέχουσι τοῦ θαυμασμοῦ του εἰς τὴν λαμπρότητα καὶ καλλονὴν αὐτῆς' καὶ ὁ πάππος, παίγνιόν τι κατασκευάζων διὰ τὸν ἔργον αὐτοῦ, ἀναζωπυρεῖ εὐχαριστήσιν, ἧτις ἔμεινε κεκοιμημένη ἐν τῷ στήθει αὐτοῦ ἴσως

ὀλόκληρον πεντηκονταετηρίδα' καὶ ἧτις οὐδέποτε ἠθέλε διεγερθῆ πάλιν εἰμὴ ἐκ συμπαθείας μὲ τὴν τοῦ παιδὸς ἀγαλλίασιν. Ὅθεν ὁ τὰς φροντίδας, τὰς μερίμνας καὶ τὰς ἀνήσυχίας ἀγαπῶν ἄς καταγίνηται πάντοτε εἰς τὰς ὑποθέσεις· ὁ δὲ τὴν εὐδαιμονίαν ζητῶν ἄς διδῆ μέρος ἐκάστης ἡμέρας εἰς τὰ τέκνα του.

Ἐσχάτην παρατήρησιν ὀφείλω νὰ κάμω ὅτι ἡ περὶ τῆς ἐλάλησα εὐμενῆς καὶ πραεῖα καὶ συμπαθητικῆς τῶν τέκνων μεταχειρίσεις δὲν ἐννοῶ ποσῶς νὰ ἦναι τοιαύτη, ὅποια νὰ ἐλαττώη τὴν δραστηριότητα, καθ' ἣν ὁ γονεὺς ὀφείλει νὰ διοικῆ τὰ τέκνα του. Οἱ λόγοι μου δὲν εἶχον τοιοῦτό τι νόημα. Οἱ νέοι χρειάζονται σταθερὰν καὶ δραστηρίαν κυβέρνησιν' εἰ δὲ μὴ, ποτὲ δὲν εἶναι ἀσφαλεῖς. Ἀνάγκη πᾶσα νὰ ὑποτάσσωνται εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς μητρὸς, ὅποιοιδήποτε καὶ ἂν ἦναι οἱ λόγοι της. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐλευθέρως καὶ οικιακῆς συγκοινωνίας μετὰ τοῦ τέκνου σου, πρέπει νὰ ἐνθυμῆσαι ὅτι εἶσαι γεννήτωρ του, — ἔχουσα ἀπόλυτον ἐπ' αὐτοῦ δύναμιν, τὴν ὅποιαν εἶσαι ὑποχρεωὸς νὰ διατηρῆς καὶ νὰ ἐξασκῆς, πρᾶως μὲν ἀλλὰ σταθερῶς. Σὲ παρεκίνησα δὲ νὰ φέρησαι ὡς σύμβουλος καὶ φίλη — τοῦτο πράττουσα, μὴ λησμόνει ὅτι εἶσαι μήτηρ του, καὶ ὅτι ἐνῶ καταγίνεσαι νὰ ὀδηγῆς αὐτὸν ὅσον δυνατὸν διὰ τῆς ἐπιβροχῆς τῆς φιλοστοργίας, χρεωστεῖς ὅμως νὰ διατηρῆς ἀνέπαφον τὴν ἐξουσίαν σου, καὶ νὰ κρατῆς αὐτὸν πάντοτε ὑπὸ δραστηρίαν καὶ ἐντελῆ διοίκησιν. Ἀλλ' εἶμαι βέβαιος ὅτι τοῦτο δύναται νὰ κατορθωθῆ πολὺ εὐκολώτερον καὶ δραστηριώτερον καθ' ὅν τρόπον ἐγὼ παρέστησα παρὰ καθ' οἷονδήποτε ἄλλον.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΕΤΡΙΩΣ ΛΥΠΗΣΘΑΙ.

ΤΟ νὰ λυπηταί τις ὅταν χάσῃ συγγενῆ ἢ φίλον εἶναι φυσικόν. Ὅθεν ὁ λέγων ὅτι τὰ δάκρυα διὰ τοὺς τεθνηκότας εἶναι ἀκαιρα, καθὸ εἰς οὐδὲν χρησιμεύοντα, λαλεῖ χωρὶς νὰ στοχάζηται τὰ τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ εὐσεβεὲς δάκρυον εἶναι σημεῖον αἰσθητικῆς καὶ γενναίτης' ἀλλ' ὅμως, μερίστη προσοχὴ ἀπαιτεῖται μὴ κατακλίωμεν εἰς ὑπερβολὰς ὡς πρὸς τοῦτο. Τὸ μὲν λυπεῖσθαι εἶναι ἴσως ἀξιεπαύρον· τὸ δὲ ἀναβοᾶν καὶ γογγύζειν πειθαριῶδες, καὶ τὸ μὴ δεχεσθαι παρηγορίαν ἀσυγγώρητον. Εἶναι ἀσέβειον πρὸς τὸν Θεόν, ἅνευ τῆς ἀδείας τοῦ ὁποίου δὲν γίνεται τίποτε εἰς τὸν κόσμον· δεκνύει μεγάλην περιφρόνησιν πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ὡς νὰ μὴ ἔμενε τις ἀξίως ὑπολήψεως ἢ ἀγάπης' καὶ εἶναι ἐπιβλαβέστατον εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς, ἐπειδὴ ὑποκαίπτει τὴν ὑγείαν, ἐξασθενεῖ τὸ πνεῦμα, μᾶς καθιστᾷ ἀνεπιτηδέους εἰς τὸ ἔργον ἡμῶν, καὶ κάποτε φέρει καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον.

ΚΥΤΤΑΖΕ ΤΑΣ ΜΙΑΣ ΣΟΥ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ.

"ΚΥΤΤΑΖΕ τὰς ἰδίας σου ὑποθέσεις," εἶναι φράσις συνηθεστάτη' πολλάκις δὲ ἀρμόζει εἰς τὸν λαλοῦντα ὅχι ὀλιγώτερον παρὰ εἰς τὸν πρὸς ὃν ἀποτεινεται. Ἀγεται δὲ ποτὲ μὲν ἐγκαίρως' καὶ κατὰλληλως, ποτὲ δὲ παρὰ καιρὸν καὶ ἀναρμόστως' διότι οἱ τὰς ἰδίας αὐτῶν ἄ-

μελοῦντες ὑποθέσεις δὲν ἐμποροῦν ἄλλως νὰ διορθῶνται διὰ τὴν ἀμέλειαν τῶν ἰδικῶν των. Πλὴν ἅπαντες ἐν γένει, χωρὶς νὰ σκεπτόμεθα ἐάν πταίωμεν κατὰ τοῦτο ἢ ὄχι, σπεύδομεν νὰ ἐφωρῶμεν πρὸς τοὺς μεταξὺ ἡμῶν ἐπιρριβαίνοντας, "Κύτταζε τὰς ἰδίας σου ὑποθέσεις;" διότι ἀληθεύει ὅτι βλέπομεν μικρὰν ὀπὴν ἐν τῷ ἰματίῳ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν πολὺ καθαρώτερον παρὰ μεγάλην ἐν τῷ ἡμετέρῳ.

Ἐφ' οἷον οἱ πλείστοι ἐξ ἡμῶν κλίνομεν παραπολὺν καὶ εἰς τὸ ἀμελεῖν τὰ ἰδιά ἡμῶν, καὶ εἰς τὸ ἐπιρριβαίνειν εἰς τὰ τῶν ἄλλων.

Ὅποταν κοινολογῶμεν δυσφημίαν τινὰ, ἢ περὶ τῆς ἀλήθειας εἶναι ἀμφίβολος, ἀλλ' ἧτις κληρονομήη πρέπει νὰ βλάψῃ τινὰ· ἐξεργόμεθα τῆς σφαιρας ἡμῶν ἐπὶ κακῷ. Κάλιον ἢ θελεν εἶσθαι νὰ κρύψῃ τις σφάμα παρὰ νὰ δημοσιεύσῃ αὐτό. Κάλιον ἢ θέλεν εἶσθαι νὰ διορθῶνται τὰς ἡμετέρας ἑλλείψεις παρὰ νὰ διαδίδωμεν τὰς τοῦ πλησίον ἡμῶν ὅθεν ὀσάκις δυσφημίαν τινὰ κοινοποιῶμεν, δὲν κυττάζομεν τὰς ἡμετέρας ὑποθέσεις.

Ὅποταν ἐνασχολώμεθα εἰς ἑρῆσιν, ἐπιχειροῦμεν νὰ ἐξισώσωμεν διαφορὰς ἀνόλητοι, ἢ φθείρομεν τὸν καιρὸν μᾶς εἰς μάταια καὶ χημαιρικὰ σχέδια· εἰς ἐκάστην τούτων καὶ εἰς ὄλους ταύτας τὰς περιπτώσεις δὲν κυττάζομεν τὰς ἰδίας ἡμῶν ὑποθέσεις.

Εἰς ἕκαστος ἔχει ἔργον τι ιδιαίτερον, εἰς ὃ χρεωστὲι νὰ καταγίνηται καὶ εἴτε οἰκογένεια, εἴτε πόλις, εἴτε ἐπαρχία, εἴτε βασιλεῖον, βεβαίως διοικεῖται καλύτερον, ὅποταν ἕκαστος αὐτῆς μέρος κυττάξῃ τὰς ἰδίας αὐτοῦ ὑποθέσεις.

Πότε δὲν εὐχαριστοῦμεθα μὲ ἡμᾶς αὐτοὺς; πότε γίνονται ἄνω κάτω αἱ ὑποθέσεις μας; πότε μένομεν ὀπίσω εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις μας; "Ὅταν ἡμεθεὶ ἀργοί, ἀπρονοήτοι, ἄφρονες, ὅταν, ἐν συντομίᾳ, δὲν θεωροῦμεν τὰς ἰδίας ἡμῶν ὑποθέσεις.

Ρῆρον τὰ βλέμματα ὀλόγηρά σου εἰς τὸν κόσμον· ἀναμφίβολως ἀσθένεια, δεινότης περιστάσεων, καὶ ἀνυχία συνέβη πολλάκις νὰ καταφέρωσιν εἰς πενίαν τοὺς πλουσιωτάτους, τοὺς ἐμφορεστάτους, καὶ τοὺς βιομηχανικωτάτους τῆς κοινωνίας' ἀλλ' ἐάν ἅπαντες οἱ ἐν ἀνάσει ζῶντες ἐτίθεντο ἐξ ἐνὸς μέρους, καὶ οἱ εἰς ῥάκη, ἔνδειαν, καὶ ταλαιπωρίαν καταστήσαντες ἐξ ἄλλου, τὸ πλεῖστον μέρος τῆς στενοχωρίας τῶν δευτέρων ἢ θέλεν εὐρεθῆ προελθὸν ἐκ τοῦ ὅτι δὲν ἐκύτταζον τὰς ἰδίας αὐτῶν ὑποθέσεις.

Βεβαίως εἶναι ἀρίστον εἶναι νὰ κυττάξῃς τὰς ἰδίας σου ὑποθέσεις' τοῦτο ἐάν πράξῃς, θέλεις εἶσθαι εὐνποληπότερος, ὀφελιμώτερος, φιλανθρωπότερος, καὶ δεκάκις εὐδαιμονέστερος. Προῶρον τοῦτο, καὶ τὰ πάντα θέλων εὐοδοῦσθαι, ἀμέλησον τοῦτο καὶ τὰ πάντα θέλων δυστροπεῖν. Ἄν ἔχῃς ἀγάπην τινὰ πρὸς τὸν πλησίον σου, ἢ σέβας τι πρὸς σεαυτὸν, κυττάζε τὰς ἰδίας σου ὑποθέσεις.

Τοὺς μεθύσους, καὶ τοὺς πένθητας, καὶ τοὺς ἀσώτους ἐξ ἁπάντος θέλουσι προσφθάσειν ἡμέραν τινὰ τὰ φοβερὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀφροσύνης, τῆς ἀκρατείας καὶ τῆς κακίας των' ἀλλὰ νὰ θανατώσωμεν εἰς τοῦτο; "Ὅχι, εἶναι ἀναπόφευκτον· εἶναι ἡ φυσικὴ συνέπεια τοῦ μὴ κυττάζειν τὰς ἰδίας ἡμῶν ὑποθέσεις.

Πῶς εἶναι τρόπος, ἐάν ἡμεῖς δὲν κυττάζομεν τὰς ἰδίας ἡμῶν ὑποθέσεις, νὰ κυττάξῃ αὐτὰς ἄλλος τις διὰ ἡμᾶς; Καὶ ἐάν εἴτε ἡμεῖς εἴτε ἄλλοι ἀδιαφορῶμεν περὶ τῶν ἰδικῶν ἡμῶν πραγμάτων, ἀταξία καὶ ὄλεθος ἀναποφεικτῶς θέλουσι μᾶς ἀκολουθήσει. Δεῖξόν μοι τὸν ἄνθρωπον, ὅστις δὲν κυττάζει τὰς ἰδίας αὐτοῦ ὑποθέσεις, καὶ ἐγὼ θέλω σὲ δεῖξεν ἕνα ὅστις μετ' οὐ πολὺ θέλει περιπέσειν εἰς δυστυχίαν.

Ἄλλ' ἐρωτᾷς ἐάν ἦναι κακὸν ἢ ἀγαθοποιῶμεν ἄλλον, νὰ βαστάζομεν τὸ βάρος τοῦ ἀσθενούς; ἢ ἀργοντῶμεν παρὰ τὴν κληρὴν τοῦ ἀρρώστου γείτοτός μας; νὰ ἀνακουφίζομεν τὸν ἐνδεῆ; νὰ διδάσκωμεν τὸν ἀμαθεῖ; νὰ ποθειώμεν τὸν ἀπερίσκεπτον; καὶ νὰ ἀναγνωσκώμεν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς τυφλοὺς καὶ ἀπαιδευτούς; Ἀποκρίνομαι ὅτι εἶναι μέρος τοῦ ἔργου σου νὰ πράττῃς ταῦτα κατὰ δύναμιν· διότι ὀφείλει εἰς ἕκαστος νὰ πράττῃ τὸ κατὰ δύναμιν πρὸς δόξαν Θεοῦ καὶ διὰ τὴν εὐμειρίαν τῶν ἀνθρώπων· ταῦτα λοιπὸν πράττειν, κυττάζεις, κυρίως εἶπεῖν, τὰς ἰδίας σου ὑποθέσεις.

Μὴ λειψῆς λοιπὸν ἢ ἀκολουθῆς τὸ λαμπρὸν ἐκείνον παράδειγμα, "ὅστις ἐπὶ τῆς ὡν περιουρηχο ἀγαθοποιῶν," ἐνθυμούμενος ὅτι τὸ ἐπὶ τῆς ἔργου σου εἶναι νὰ προετοιμασθῆς διὰ τοὺς οὐρανοὺς. Μεταχειρίζου πάσας τὰς δυνάμεις σου ὀφελίμως· προσέυχον ἐν ὀνόματι τοῦ Σωτῆρος ἐνθέρμως· ἀναγίνωσκε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ συνεχῶς, καὶ σταθερῶς ἐμπιστεύου εἰς τὰς ἐπαγγελίας του. Ταῦτα πράττει, καὶ θέλεις ἐξ ἁπάντος εὐρεῖν ἐπωφελέστατον ἐν τῇ ζωῇ καὶ ἐν τῷ θανάτῳ, ἐν τῷ χρόνῳ καὶ ἐν τῇ αἰωνιότητι, τὸ κυττάζειν τὰς ἰδίας σου ὑποθέσεις.

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΑΦΡΙΚΑΝΟΥ ΤΙΝΟΣ ΔΟΥΛΟΥ.

ΔΟΥΛΟΣ τις ἐν μιᾷ τῶν Δυτικο-Ἰνδικῶν Νήσων, ἐξ Ἀφρικῆς καταγόμενος, ἀφοῦ κατηγήθη τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν, καὶ ἐποτίσθη τὸ πνεῦμά της, ἔγεινε πολ-λου λόγου ἀξίος εἰς τὸν δεσπότην αὐτοῦ, ἕνεκα τῆς ἀκεραιότητος καὶ τῆς ἐν γένει χρηστῆς διαγωγῆς του. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, προσέβιασεν αὐτὸν ὁ ἰδιοκτῆτης εἰς τινα θέσιν ὀπωσοῦν σημαντικὴν, διορίσας αὐτὸν νὰ ἐπιστατῆ εἰς τὰς ἀγορικὰς ὑπηρεσίας. Ἐτυχε δὲ ποτε, ἐπιθυμῶν ὁ κύριος ἢ ἀγοράσῃ εἰκοσι δούλους αἵτινες ἐχρειάζοντο εἰς τὸ κατὰστημα, νὰ μεταχειρισθῆ τὸν δούλον τοῦτον εἰς τὴν ἐκλογὴν, ἀφοῦ πρῶτα παρήγγειλεν εἰς αὐτὸν νὰ ἐλεξῆ ἄνδρας δυνατούς, καὶ τοὺς φαινομένους ὅτι ἠθέλον ἀποκατασταθῆ καλοὶ ἐργάται. Ὑπῆγε λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν δούλων, καὶ ἤρρισε τὴν ἐξέτασιν. Ἀφοῦ δ' ὀλίγον ἐθεώρησε τὴν πλθὺν τῶν πωλουμένων, προσήλωσε τοὺς ὀφθαλμούς εἰς γηραλέον τινὰ κακῶς ἔχοντα, καὶ εἶπεν εἰς τὸν δεσπότην του ὅτι καὶ αὐτὸς πρέπει νὰ ἐμβῆ μεταξύ τῶν εἰκοσι. Ὁ κύριος ἐφάνη τὰ μέγιστα ἐκπεληγμένος εἰς τὴν ἐκλογὴν του, καὶ τὸν ἐπέπληξεν. Ὁ ἄθλιος ἐδεθήθη νὰ τὸν γείνη ἡ χάρις αὐτῆ' παρετήρησε δὲ καὶ ὁ σωματέμπωρος ἐτι-

αν ήγοράζον είκοσι, ήθελε τους χαρίσει τον άσθενή γέροντα. Η συμφωνία λοιπόν ετέλειωσε, και οι δούλοι μετέβησαν εις τον άγρον του νέου κυρίου των· αλ' ουδένα εξ αυτών περιποιείτο ο εκλέξας με το ήμισυ της επιμελείας, όσην απέδιδεν εις τον άρρώστον άθλιον Αφρικανόν. Έλαβεν αυτόν εις το ίδιον του οικημα, και την έθηκεν επί της ιδίας του κλίνης τον εκάθιζεν εις την ιδίαν του τράπεζαν, και τον έπότιζεν εκ του ίδιου του ποτηρίου· ότε εκρύονε, τον εκβαζεν εις τον ήλιον· ότε δ' έθερμαινέτο, τον έθετεν υπό την σκιά των δένδρων. Έκπεπληγμένος ο κύριος εις την θεραπείαν την εις σύνδουλόν άπονεμομένην υπό του πιστού δούλου του, ήθέλησε να εξακριβώση την αλήθειαν. « Διατί τάχα, » είπε, « να έχης τόσην συμπάθειαν με τον γέροντα τουτον; πρέπει να ύπάρχη κάμμια αίτία· είναι συγγενής σου, ίσως ο πατήρ σου; » « Όχι, αυθέντα, » άπεκρίθη ο ταλαίπωρος, καθώς Αγγλίζων, « δεν είναι πατήρ μου! » « Είναι λοιπόν αδελφός σου προσθύτερος; » « Όχι αυθέντα, δεν είναι αδελφός μου! » « Λοιπόν είναι θεός σου, ή άλλος τις συγγενής; » « Όχι, αυθέντα, δεν είναι συγγενής μου διόλου, ούτε καν φίλος μου! » « Διατί λοιπόν, » ήρώτησεν ο κύριος, « έχης τόσην συμπάθειαν με αυτόν; » « Είναι έχθρός μου, αυθέντα, » άπεκρίθη ο δούλος· « αυτός με έπώλησεν εις τον σωματέμπορον και ή νέα μου θρησκεία με διδάσκει, όταν ο έχθρός μου πεινά, να τον τρέφω, και όταν διψά να τον ποτίζω »

Η ΠΟΛΙΣ ΑΜΜΟΧΟΥΣΤΟΣ

ΕΞΕΛΘΟΝΤΕΣ της Λάρνακος την πρώτην της 20ης Νοεμβρίου, εφθάσαμεν μετά οκτώωρον όδοπορίαν εις Αμμοχούστον, πόλιν κειμένην προς το ανατολικόν μέρος της Κύπρου. Έθεμελιώθη υπό Πτολεμαίου Φιλαδέλφου, βασιλέως της Αιγύπτου, κατά την πιθανώτεραν χρονολογίαν περί τα 274 π. Χ. Η πόλις αυτή, καθως και αι λοιπαι της νήσου, υπέφερε συμφοράς και όλεθρίους μεταβολάς, όσας σχεδόν ουδέμία άλλη, κυριευομένη ποτε μεν υπό των Βενετών, ποτε δε υπό των Γενουησίων, και τυραννουμένη από τους ίδίους αυτής ήγεμόνας, και κατασπαρτισμένη δια τας έμφυλίους στάσεις των, μέχρι σχεδόν του 1571, όπου τε ο Μουσταφά Πασσάς έπολιόρκησε και καθυπέταξεν αυτήν μετά πεντάμηνον γενναίαν αντίστασιν. Κατακτήσας δε αυτήν έφόνευσέ τους επισημοτέρους πολίτας, κατηδάφιπε τά λαμπρότερα των οικοδομημάτων, και μ' ένα λόγον εκτοτε πλέον ή πόλις αυτή ουκ ανέλαθεν. Έχει όχυρά τείχη, ή δε περίμετρός της είναι δύο περίπου ώρών. Έκατοκαίτο υπό τριακόνητα περίπου χιλιάδων κατοίκων, διακρινομένων μεταξύ των λοιπών πόλεων δια το φιλόκαλον αυτών.

Ναι, παλάτια, παλαιόθρημοι ώραϊαι πλατεϊαι, κομφαι οικοδομαί, και άλλα μεγαλοπρεπή δημόσια και ιδιωτικα

κτίρια, κατεκόσμουν την πλουσίαν ταύτην πόλιν. Αλλα το πρώτιστον αυτής καύχημα είναι ο λιμήν.

Την σήμερον τα μόνα ζωής σημεία, όσα προσβάλλουσι το του περιηγητοϋ έκθαμβον ύμμα, είναι πρό πάντων ο ναός της Αγίας Σοφίας, άλλοτε καταγωγίον των Χριστιανών, νυν δε των Όθωμανών· ο ναός ουτός σύρει και θέλγει τον ευαίσθητον διαβάτην.—Έπειτα το σχεδόν κατ'ηθαρισμένον παλάτιον, έρείπιον άξιον τψ όντι παρατηρήσεως· ή εξαίσιός ποτε καλλονή του μαρτυρείται από τα διασωζόμενα λείψανα, τουτέστι από το μεγαλοπρεπίς πρόσωπον, το όποιον διατηρείται άκέραιον με τέσσαρας λευκούς στύλους εκ μαρμάρου, άριστα καλλιτεχνημένους· Έγγύς του παλατίου εύρίσκειται ο ναός του Αγίου Νικολάου, περίφημος δια την κομψότητα της αρχιτεκτονικής του, ήδη όμως χρησιμεύων ως αποθήκη της κυβερνήσεως. Ο αριθμός των λοιπών εκκλησιών έμπορεϊ να ονομασθή μέγιστος, αλλ' όλαι κατήντησαν έρείπιων σωρός.

Διήλθομεν έπομένως όλας τας ευρυχώρους άγυϊας της πόλεως, αίτινες εισί πλήρεις έρειπιών αρχαίας μεγαλοπρεπείας· δεν δύναμαι να περιγράψω όποια καταπληκτικα αισθήματα διεγείρουσιν εις την ψυχην του ευαισθήτου περιηγητοϋ.—Αί μόναι τέλος πάντων αρχαιότητες, τας όποιας έσεβάσθη ο πανδαμάτωρ χρόνος, είναι ή ακρόπολις, και ή όπλοθήκη. Τσαούτα και τσαούτα είναι τα έρείπια της ποτε ύπερηφάνου Αμμοχούστου.

Μεθ' ικανήν περιήγησιν εξήλθομεν της αρχαίας ταύτης πόλεως, διευθυνθέντες προς το πλησίον χωρίον καλούμενον Αγίος Σέργης· Ητον ήδη νύξ, και το μαργαρίτινον φώς της σελήνης έμετρίαζε το νυκτερινόν σκότος· έν μια δέ σχεδόν ώρα εφθάσαμεν εις το χωρίον τούτο, όπου και άνεπαύθημεν.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ν. ΦΡΑΝΓΚΟΥΔΗΣ.

ΚΑΙ αν έχη τις παν ό,τι ο κόσμος δύναται να δώση, θέλει μ' όλον τούτο εισθαι άθλιος, όταν ο νοός αυτού ήναι χαμηρπής, άπαιδευτος, άνευλαβής. Ας έχη τις κήπους, αγρούς, άλση, και λιμῶνας, προς μεγαλοπρέπειαν, άφθάνίαν, καλλωπισμόν, και τέρψιν, ενῶ συγχρόνως απέχει ο Θεός των διαλογισμών αυτού. Άλλος δε τις μήτε άγρον ας έχη, μήτε κήπον· ας θεωρηή μόνον την φύσιν με τα πεφωτισμένου νοός—νοός δυναμένου να θεωρηή αυτά ως αποδείξεις της δυνάμεως, της αγαθότητος, και της αληθείας του· ο άνηρ ουτός, καιτοι πένης, είναι μεγαλήτερος, ως και ευδαιμονέστερος του άλλου, καιτοι πλουσιού· Ο μὲν είναι μικρόν τι κτήνους άνώτερος, ο δὲ μικρόν τι κατώτερος· άγγέλου.

Ο ΑΓΡΙΟΣ ΤΗΣ ΑΟΥΣΤΡΑΛΙΑΣ.

ΕΠΙ της άντικρυ όχθης είδον ένα των αγρίων αυτοχθόνων, και μη βλεπόμενος ύπ' αυτού, έστάθη

όλίγον να περιεργασθῶ τας εξεις του. Αί χείρες του ήσαν έτοιμαι ν' άρπάσωσιν, οι όδόντες του να καταράγωσιν, ετιδήποτε ζωντανόν· το βήμά του, ελαφρόν και άθόρυβον, ως το της σκιάς, δεν προεμήνυε την πλησίασίν του· περιεπάτει ως περιφέρεται άρπακτικόν θηρίον· παν μικρόν έχγος ή εντύπωσις άφειθείσα επί του εδάφους υπό των κατωτέρων ζώων είλκυε το δεξυ βλέμμα του, αλλά πρό πάντων άπησχόλουν την προσοχήν του τα ύπερ κεφαλής δένδρα. Βαθέως εις το κοιλωμα ύψηλοϋ τινος κλάδου εύρίσκετο εισέτι κεκρυμμένος ο διδελφός, ο μέλλον να χρησιμεύση ως γευμά του. Ψυχρός και δριμύς έπνεεν ο άνεμος δια των επί της όχθης του ποταμού ύψηλών δένδρων, και όμως ο μελάγχρους εκείνος άγριος ήτο πάντη γυμνός. Έαν ήμην άοπλος, ήθελον προκρίνει να συναπαντήσω λέοντα παρά το νευρώδες εκείνο δίπουν· αλλ' ήμην έφιππος, έφωδισμένος μ' έπιστόλια, και ο πλατύς ποταμός έρρεε μεταξύ μας. Έθεώρουν αυτόν άφ' ύψηλής όχθης, και έτόλμησα να διαταράξω τας μελέτας του δια κραυγής. Έστάθη τότε ακίνητος, μ' εκύτταζε περίπου έν λεπτόν, και έπειτα άνεχώρησε, με δρομαϊόν τι πηδητικόν βάδισμα, ασυμβίβαστον κατά το φαινόμενον με παντός είδους ιματισμόν.

Η ΕΚ ΤΗΣ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ ΩΦΕΛΕΙΑ.

Η ΑΣΘΕΝΕΙΑ, τον θάνατον εις την μνήμην ανακαλούσα, γεννά την μετριοφροσύνην και σύρουσα ήμας εκ του ώτιου, ενῶ διατρέχομεν το στάδιον της κοσμικής πομπής και θυμηδίας, κάμνει ώστε να γνωρίσωμεν ήμας αυτούς. Ο Πλίνιος λέγει ότι ήθελεν εισθαι το άκρον της φιλοσοφίας, εαν ήδυνάμεθα να εκπληρωόμεν έν καιρώ υγείας όσα υποσχόμεθα έν καιρώ άσθενείας· διότι ποιος άσθενής ήτο ποτε άσελγής, φιλάργυρος, ή φιλόδοξος; Ουδένα φθονεί, ουδένα θαυμάζει, ουδένα κολακεύει, ουδένα περιφρονεί, ψεύδη και μύθους δεν άκροάζεται. Και τρώντι, αν ελειπον αι τσαούται αναμνήσεις, εις ποιας υπερβολάς δεν ήθελον εκτραχηλίζεσθαι οι άνθρωποι; ήθελον εισθαι χειρότεροι τίγρεων, λύκων, και λεόντων· ποιος ήθελε τους συστέλλει; Ηγεμόνες, δασπόται, γονεϊς, άρχοντες, δικασταί, φίλοι, έχθροί, καλά ή κακά μέσα δεν δύναται να μας περιορισωσιν· αλλά μικρά τις άσθένεια (ως παρατηρεί ο Χρυσόστομος) μας διορθώνει. Έαν ή άρρώστια σου ήναι συνεχής και οδύνηρά, εξ άπαντος δεν θέλει διαρκέσει· και το παρατύχη ελαφρόν της θλίψεως ήμών καθ' υπερβολήν εις υπερβολήν αιώνιον βάρος θόξης κατεργάζεται ήμιν· (Β' Κορ. δ' 17·) έχε

θάβρος· τσαούτην άνδρίαν έμπορείς να δείξης επί της κλίνης σου, ότην έν πεζομαχία ή ναυμαχία· θέλεις απαλλαγθῆν επί τέλους. Έν τψ μεταξύ, ας διέλθη το στάδιόν της· ένδεχόμενοι να μένη έν υγεία το πνεύμα σου. Ο Βιλιβάλδος Πιρκίμερος, γερουσιαστής Καρόλου του Ε', εκυβέρνα δλην την Γερμανίαν, κλινήρης ως επί το πλείστον εκ ποδάγρας. Όσον σφοδρότερα ή βάσανός σου, τόσον ολιγώτερον θέλει διαρκέσει· και αυστηρά δε και φρικώδης αν ήναι προς καιρόν, παρηγορού, ως οι μάρτυρες, με την μέλλουσαν τιμήν και άθανασίαν. Ο περιβόητος φιλόσοφος Έπίκουρος, δεινώς πάσχων εκ πέτρας, παρεμυθειτο με την έλπίδα της άθανασίας· ή χαρά της ψυχής του δια τας σπανίας έφευρέσεις του απέκρουε την οδύνην των σωματικών αυτού βασάνων.

ΦΗΜΗ, ως είναι τοις πᾶσι γνωστόν, λέγεται παν ό,τι διαφημίζεται υπό πάντων περί τινος προσώπου ή πράγματος· κοινή δε δόξα, ή γνώμη ή υπόληψις, την όποιαν το κοινόν έχει περί τινος. Η φήμη διατρέχει και εις τους βαρβάρους και δεδουλωμένους λαούς· κοινή όμως δόξα δεν μορφοϋται παρά εις έθνη ευνομούμενα, όπου και ο νοός κρίνει ελευθέρως, και ή γλώσσα λαλει υπό την προστασίαν των νόμων άφόβως.

ΠΕΡΙ ΥΠΟΚΡΙΣΕΩΣ.

ΥΠΟΚΡΙΣΙΣ λέγεται εις την ρητορικήν ο άρμόζων εις τα λεγόμενα σχηματισμός του σώματος και της φωνής. Τσαούτην δε δύναμιν έχει επί της ψυχής ή τσαούτη υπόκρισις, ώστε και ο πλέον ρητορικός λόγος, στερούμενος ταύτης, φαίνεται άψυχος και νεκρός. Δια την έλλειψιν αυτής ο Δημοσθένης απέτύχαινε την αρχήν εις τας δημηγορίας αυτού, ενῶ άλλοι πολυ κατώτεροι εκείνου ενευδοκίμουν. Όθεν αισθανθείς την ανάγκην, έλαβε μετά μεγάλης επιμελείας μαθήματα εις αυτήν από Ανδρόνικόν τινα υποκριτήν θεάτρου· και ότε ήρωτήθη παρά τινος, τί είναι εις την ρητορικήν το πρώτον, ή υπόκρισις, άπεκρίθη· έρωτηθείς δε, τί δεύτερον, πάλιν, ή υπόκρισις, είπεν· ωσαύτως και τρίτην φοράν. Άλλοτε δε πάλιν, ότε τις ήλθε προς αυτόν, και παρεκάλει να συνηγορήση κατά τινος, από τον όποιον έλεγεν ότι επληρώθη, Ψεύδεται, είπε· δεν έπαθες ουδέν αφ' όσα λέγεις· εκείνου δε είπόντος με φωνήν εμπασθεστέρα, Έγώ, Δημόσθενες, δεν έπαθον ουδέν; Τώγα τρώντι, άπεκρίθη, ακούω φωνήν ήδικημένου. Δικαίως έλεγε και ο Κικέρων ότι « ή ρητορεία άνευ υποκρίσεως είναι μηδέν· ή δε υπόκρισις και χωρίς ρητορείας είναι μέγα. » Τέλος

πάντων, τίς ἐκ τῶν ὅσοι ἔτυχε νὰ παρασταθῶσιν εἰς θέατρον δὲν ἶδε, καὶ δὲν ἠσθάνθη τὴν θαυμαστὴν δύναμιν τῆς ὑποκρίσεως; Τραγικὰ πάθη ἀρχαιοτάτων χρόνων, πολλὰ μάλιστα πλαστὰ καὶ μυθώδη, παριστανόμενα καλῶς, κινουσι τοσοῦτον τὴν ψυχὴν, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ σκληροκάρδιοι τύρανοι μαλακύνονται, καὶ πολλάκις καταντῶσι καὶ εἰς δάκρυα, ὁποῖον λέγεται ὅτι ἔπαθεν ὁ ὠμότατος τῶν Φεραίων τύραννος. Πόσον λοιπὸν μεγαλητέραν δύναμιν ἔπεται νὰ ἔχωσιν οἱ ἀληθινοὶ λόγοι προφερόμενοι μὲ ὑπόκρισιν.

Ὁ ῥήτωρ παρατηρῶν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν, δύναται ν' ἀποκτήσῃ τὸ παραστατικὸν καὶ εἰς φωνὴν καὶ εἰς σχήματα. Τὸ βλέμμα τοῦ θυμουμένου, ἡ φωνή, τὰ σχήματα τοῦ προσώπου, αἱ κινήσεις τῶν χειρῶν, καὶ ὅλου τοῦ σώματος, εἶναι εἰς τὸν περιέργον ῥήτορα φυσικὰ, νὰ εἶπω οὕτω, μαθήματα ὑποκρίσεως θυμοῦ. Ὁμοίως καὶ τῆς λύπης, καὶ τῆς χαρᾶς, καὶ ὅλων τῶν ἄλλων παθῶν, συχνὰ παραδείγματα βλέπει εἰς τὸ τραγικὸν τοῦτο καὶ κωμικὸν τοῦ κόσμου θεάτρον ὡς σοφὸς ὅμως θεατῆς, καὶ ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἄλλων, πρέπει νὰ διακρίνῃ τῆς φύσεως τὰς ἐκφράσεις κατὰ τὰ εἶδη καὶ τοὺς βαθμοὺς τῶν παθῶν, καὶ φεύγων τὰς υπερβολὰς, νὰ μιμῆται σεμνῶς τὴν φύσιν ἐπὶ τοῦ βήματος.

[Ἐκ τῆς Ῥητορικῆς Ν. ΒΑΜΒΑ.]

ΠΕΡΙ ΩΡΑΙΟΤΗΤΟΣ.

Ἡ ΠΡΩΤΗ ἰδέα τῆς ωραιότητος ἐγεννήθη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐκ τῶν χρωμάτων, διότι πολὺν καιρὸν πρὶν τὰ παιδία λάθωσιν ἡδονὴν τινα ἐκ τῶν σχημάτων, ἢ τῆς κινήσεως, τὰ ὁποῖα ἀμφοτέρω ἀπαιτοῦσι διὰ τὴν ἀντίληψιν αὐτῶν προσκόλλησιν τινα προσοχῆς καὶ σκέψεως, ὁ ὀφθαλμὸς φαίνεται ὅτι συναρπάζεται καὶ ἠδύναται εἰς τὰ λαμπρὰ χρώματα, ἢ τὰ ἀπαστράπτοντα φῶτα. Κλίνω ἀκόμη εἰς τὸ νὰ ὑποπτεύωμαι, ὅτι εἰς τὴν κρίσιν τῶν χωρικῶν τοῦτο τὸ στοιχεῖον τῆς ωραιότητος ὑπερέχει παντὸς ἄλλου, ἀκόμη καὶ εἰς τὴν ἐκτίμησιν, τὴν ὁποῖαν κάμνουσι τῆς γυναικείας μορφῆς· εἰς δὲ τὰ ἄψυχα κτίσματα τοῦτο ὑπὲρ πᾶν ἄλλο θεωροῦσι μετὰ τινος ἐκστάσεως. Ὅθεν ὁ Ἀκенсиδης, ποιητῆς Ἀγγλος, ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς πλουσίας εἰκόνοιο τῶν νεφῶν, ὅτε ὁ ἥλιος δύνων χρυσώνει αὐτὰ, συμπεραίνει τὴν πρώτην ἀρχὴν τῆς αἰσθήσεως τοῦ ωραίου. «Ἐρώτησε, λέγει, τὸν χωρικὸν νεανίσκον, ὅστις ἀπὸ τῆς μακρᾶς ἐργασίας θεινῆς τινος ἡμέρας ἐπιστρέφων εἰς τὴν οἰκίαν, λησμονεῖ καὶ κόπον καὶ ἀνάπαισιν, καὶ βραδύνει τὰ βήματα αὐτοῦ θεωρῶν ἐπὶ τοῦ δυτικῆς στερεώματος τὰ ἠλεκτροειδῆ

χρώματα τῶν νεφῶν. Εὐθύς, μὲ φαίνεται, ἡ ἀγροικὴ αὐτοῦ ἔκφρασις καὶ τὰ χωρικὰ σχήματα θέλουσι δεῖξει μὲ δύναμιν ἐμπατικωτέραν παρὰ τὴν τῆς γλώσσης τὴν μειδιῶσαν πρὸς τὴν καρδίαν αὐτοῦ μορφήν τῆς ωραιότητος.»

Ὅχι μόνον εἰς τὴν κρίσιν τῶν παιδίων, ἢ τῶν χωρικῶν, διατρέπουσι τὰ χρώματα μετὰ τῶν συστατικῶν στοιχείων τῆς ωραιότητος, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐνδιατρίψαντας τὴν ζωὴν αὐτῶν εἰς τὴν γυμνασίαν τῆς αἰσθήσεως τοῦ ωραίου, τὸ ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Ἀκенсиδοῦ θεάμα φυλάττει ἀπαραμειώτα ὅλα τὰ θέλητρα αὐτοῦ.

«Μεταξὺ τῶν διαφορῶν εἰδῶν τῆς ωραιότητος, λέγει ὁ Ἀδδισὼν, ὁ ὀφθαλμὸς ἠδύναται ἐξαιρέτως εἰς τὰ χρώματα. Λαμπροτέραν, ἢ πλέον εὐάρεστον θέαν παρὰ τὴν φαινομένην εἰς τὸν οὐρανὸν, ἀνατέλλοντος ἢ δύνοντος τοῦ ἡλίου, δὲν ἀπαντῶμεν εἰς οὐδὲν μέρος τῆς φύσεως. Διὰ τοῦτο βλέπομεν τοὺς ποιητὰς, οἵτινες ἀπευθύνονται πάντοτε πρὸς τὴν φαντασίαν, ὅτι δανείζονται τὰ πλειότερα ἐπίθετα αὐτῶν ἐκ τῶν χρωμάτων μᾶλλον ἢ ἐκ τινος ἄλλης πηγῆς.»

Ο ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΚΑΙ Ο ΚΩΜΙΚΟΣ ΣΑΤΥΡΟΣ.

ὍΤΕ ὁ Φίλιππος ἐπανηγύριζε τὴν νίκην τῆς Ὀλύμπου, προσεκάλεσεν εἰς δεῖπνον ὄλους τοὺς σκηνηκοὺς, καὶ τιμῶν μὲ στεφάνους τοὺς ὅσοι ἐξ αὐτῶν ἐφάνησαν τεχνικώτεροι εἰς τοὺς θεατρικοὺς ἀγῶνας, ἠρώτησε καὶ τινα ὀνομαζόμενον Σάτυρον, κωμικὸν ὑποκριτὴν, διὰ τί μόνος αὐτὸς δὲν ζητεῖ οὐδεμίαν χάριν· ἢ τάχα ἐγνώρισεν εἰς τὸν Φίλιππον μικροπρέπειαν, ἢ πρὸς τὴν τέχνην αὐτοῦ ἀπαρέσκευαν; Ὁ Ἀθηναῖος κωμικὸς ἀπεκρίθη, ὅτι ὅσα μὲν οἱ ἄλλοι ζητοῦσι, τούτων δὲν ἔχει οὐδεμίαν χρεῖαν· ὅτι δ' αὐτὸς ἠθελε ζητήσῃ μετὰ χαρᾶς, τοῦτο εἶναι μὲν εὐκόλον εἰς τὸν Φίλιππον νὰ δώσῃ, αὐτὸς ὅμως νὰ ζητήσῃ δὲν τολμᾷ, φοβούμενος μὴ ἀποτύχῃ. Τέλος πάντων, ἀφοῦ ὁ βασιλεὺς, ἀνήσυχος νὰ ἀκούσῃ τὸ ζήτημα τοῦ κωμικοῦ, ἐπρόσταξεν αὐτὸν ἐλευθέρως νὰ εἶπῃ τί θέλει, δὲν ἐζήτησεν ἄλλο, παρὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τὰς θυγατέρας τοῦ δολοφονηθέντος φίλου αὐτοῦ Ἀπολλοφάνους τοῦ Πυθναίου, αἵτινες εὐρίσκοντο εἰς τὴν Ὀλυμπον, σταλεῖσαι ἐκεῖ ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας ὑπὸ τῶν συγγενῶν, φοβουμένων τοὺς φονεῖς τοῦ πατρὸς αὐτῶν, καὶ ἐζήτησεν αὐτάς, διὰ νὰ τὰς νυμφεύσῃ ἐξ ἰδίων. Τὸ ζήτημα ἐφάνη εἰς τοὺς παρόντας τόσον παράδοξον, ὥστ' ἔγεινε κρότος πολὺς καὶ εὐφημία παρὰ πάντων, καὶ αὐτὸς ὁ Φίλιππος, κινήθεις εἰς φιλανθρωπίαν, ἐχάρισεν εἰς τὸν Σάτυρον τὰς νέας, καὶ τοι ὁ πατὴρ αὐτῶν εἶχε φονεύσειν Ἀλέξανδρον τὸν ἀδελφὸν τοῦ Φιλίππου.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΟΓΔΟΥ ΤΟΜΟΥ.